

Çorlulu Ali Paşa Kütüphanesi

Çorlulu Ali Pasha Library

Nermin Genç

Doktora Öğrencisi, İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Osmanlı Müesseseleri ve
Medeniyeti Tarihi,

İstanbul/Türkiye

*Phd. Student, Istanbul University Faculty of Literature, Department of history of Ottoman
Institutions and Civilization,
Istanbul / Turkey*

ngencnermin@gmail.com

ORCID ID: 0000-0002-8285-8793

Makale Bilgisi | Article Information

Makale Türü / Article Type: Araştırma Makalesi / Research Article

Geliş Tarihi / Date Received: 15 Eylül / September 2020

Kabul Tarihi / Date Accepted: 06 Ekim / October 2020

Yayın Tarihi / Date Published: 15 Aralık / December 2020

Yayın Sezonu / Pub Date Season: Aralık / December

Atıf / Citation: Genç, Nermin. "Çorlulu Ali Paşa Kütüphanesi". *Van İlahiyat Dergisi*,
8/13(Aralık 2020): 78-128.

İntihal: Bu makale, Turnitin yazılımınca taranmıştır. İntihal tespit edilmemiştir.

Plagiarism: This article has been scanned by turnitin. No plagiarism detected.

web: <http://dergipark.gov.tr/vanid> | mailto: vanyyuifd@yyu.edu.tr

Copyright © Published by Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi, İlahiyat Fakültesi /

Van Yuzuncu Yil University, Faculty of Theology, Van, 65080, Turkey.

Bütün hakları saklıdır. / All rights reserved.

Özet

Bu çalışmada Çorlulu Ali Paşa ve Çorlulu Ali Paşa Külliyesi hakkında kısa bir bilgi verilerek Çorlulu Ali Paşa tarafından yaptırılan kütüphane, kütüphanenin tamiri, bu kütüphanede mevcut olan ilk kitapların isimleri ve hangi alanda oldukları ayrıntılı olarak açıklanmış ve 19. yüzyıl Osmanlı entelektüel dünyasında ne tür eserlerin okunduğuna dair ipuçları sunulmuştur. Çalışmamızın sonuna kütüphanedeki eserlerle ilgili sütun ve pasta grafiği hazırlanarak eklenmiş, kitaplarla ilgili veriler niceliksel olarak da belirtilmeye çalışılmıştır.

Anahtar Kelimeler: *Çorlulu Ali Paşa, Külliye, Kütüphane, Yazar, Kitap.*

Ekler: *Sütun Grafiği, Pasta Grafiği, D.BŞM.MHF.d. 13242 nolu Defterin Transkripsiyonu, Görseller.*

Abstract

In this study, the library built by Çorlulu Ali Pasha, its restoration, the names of the first books existed in that library and to which field they belonged, was explained in detail by giving brief information about Çorlulu Ali Pasha and Çorlulu Ali Pasha Kulliyah, and some hints related to what kind of works had been read in the 19th century Ottoman intellectual World were presented. The pie and column charts related to the works in the library were prepared and added to the end of the study, and the data related to the books were stated in a quantitative way.

Keywords: *Çorlulu Ali Paşa, Külliye, Library, Author, Book.*

Appendix: *Column Chart, Pie Chart, D.BŞM.MHF.d. the transcription of the Notebook numbered 13242, Images.*

Giriş

1670 yılında doğmuş olabileceği tahmin edilen Çorlulu Ali Paşa¹, Çorlu'da bulunan bir çiftçi veya berberin oğludur. II. Ahmed döneminde (1691-1695) devlet ricalinden Kapıcıbaşı Türkmen Kara Bayram Ağa'nın evlatlığı olarak önce Galata Sarayı'na, daha sonra Yeni Saray'da Enderun koğuşlarından Seferli koğuşu'na oradan da yükselerek Hane-i Hassa'ya yerleştirilmiştir. Çorlulu Ali Paşa, Şubat 1699 tarihinde rikâbdarlık hizmetine gelmiş, 15 Ekim 1700 tarihinde silahdar olarak tayin edilmiştir. Çorlulu Ali Paşa silahdarlığı döneminde Silahdar ağanın Hasodabaşı olmadığı zamanlarda vekaleten onun görevini üstlenmiştir. Bu sırada görev ve yetki alanları genişletilmiş, Padişahın yazı işleriyle ilgilenmek, davetlileri padişahın huzuruna getirmek, teşrifat törenlerinde nizamı sağlamak gibi birçok vazifeyi bir arada yürütmüştür. Çorlulu Ali Paşa silahdarlığa getirildikten sonra Enderun'da birtakım değişiklik ve düzenlemeler yapmıştır. Böylece Enderun'daki bütün görevliler silaha karşı sorumlu tutulmuştur. Ayrıca bu düzenlemelerle birlikte Enderun'daki eğitim ve öğretime verilen önem artmış, koğuşlara ocak yoluyla terfi ederek gelme yolu kaldırılmıştır.²

İstanbul'da meydana gelen cebeci ayaklanmasında Çorlulu Ali Paşa'ya Temmuz 1703'te vezirlik rütbesi verilmiş, Sultan III. Ahmed'in cülusundan sonra üçüncü vezir olarak Edirne'de kalmıştır. 22 Ekim 1703'te Halep valiliğine tayin edilmek üzere İstanbul'a çağrılmış ve İstanbul'a geldiğinde Kubbealtı'nda beşinci vezirliğe tayin edilmiş ve aynı yıl rikâb-ı hümayun kaymakamı olmuştur. Üçüncü vezirliği sırasında 3 Mayıs 1706 tarihinde Baltacı Mehmed Paşa'nın yerine sadrazamlığa getirilmiştir. Paşa yedi yıldır nişanlı kaldığı II. Mustafa'nın kızı Emine Sultan ile 1708 yılında evlenmiştir.

Çorlulu Ali Paşa devletin mali durumunu düzene sokmaya çalışmış, tersane ve donanmaya önem vermiştir³. İznikli Silahdar Ali Ağa ile Paşamakçızade Seyyid Ali Efendi'nin Çorlulu Ali Paşa'nın aleyhinde bulunmaları ve İsveç temsilcisi Poniatovski'nin Ruslardan rüşvet aldığı konusunda Çorlulu'yu suçlaması gibi nedenlerden ötürü III. Ahmed, Çorlulu Ali Paşa'yı görevinden azletmiştir. Çorlulu, bir gün sonra Kefe eyaletine gönderilmiş, ancak burada durdurulmayıp Edirne'ye oradan Gelibolu'ya sonra Midilli'ye götürülerek hapsedilmiştir. Daha sonra vaktiyle makamından azledip Sinop'a sürgüne gönderdiği Şeyhülislam Paşamakçızade Seyyid Ali Efendi tarafından verilen fetva ve padişahın fermanı ile 26 Aralık

¹ Çorlulu Ali Paşa biyografisi için bk. Dilek Seniha Cenez, *18. Yüzyılda Bir Devlet Adamı: Çorlulu Ali Paşa (1706-1710)*, (İstanbul: İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, 2017).

² Mehmet Topal, *Silâhdar Fındıklılı Mehmed Ağa Nusretnâme Tahlil ve Metin (1106-1133/1695-1721)*, (İstanbul: Marmara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Doktora Tezi, 2001), 864; Cenez, *Çorlulu Ali Paşa*, 9-10.

³ Münir Aktepe, "Çorlulu Ali Paşa", *Türkiye Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi*, (İstanbul: TDV Yayınları, 1993), 8/370-371.

1711 tarihinde Midilli’de idam edilmiştir. Çorlulu Ali Paşa’nın başı İstanbul’a getirilip teşhir edildikten sonra Divanyolu’nda yaptırdığı caminin haziresine gömülmüştür⁴.

Çorlulu Ali Paşa hayrat sahibi, zeki, açık sözlü fakat aynı zamanda kindar biri olarak tanınmıştır.⁵ Çorlulu Ali Paşa’nın aydın bir okuyucu sıfatına malik bir yapıda olduğunu, muhallematında bulunan çeşitli konulardaki kitapların varlığından⁶ ve ilime destek veren bir devlet görevlisi olduğunu vakfettiği kütüphaneden anlayabilmekteyiz.

Çorlulu Ali Paşa tarafından Parmakkapı yakınında Simkeşhane’nin bulunduğu bölgeye 16 Mart 1709 (H. 4 Muharrem 1121) tarihinde yılında inşası tamamlanan câmî-i şerîf, darülhadis, hângâh, imâret, kütüphane gibi bölümleri ihtiva eden bir külliye inşa edilmiştir.⁷

1707-1709 yılları arasında inşa edilen, cami, medrese (darülhadis), tekke, kütüphane, hazire ve meşrutalardan oluşan külliye kaynaklarda Esirpazarı/Irgatpazarı/Makasçılar, günümüzde ise Çarşıkapı olarak bilinen yerde Yeniçeriler Caddesi üzerinde eski Simkeşhâne’nin olduğu yerde kurulmuştur. Tekke ve medrese, doğu yüzleri iki ayrı avluya bakmaktadır ve iki blok şeklinde yapılmıştır. Medresenin dershanesi ve kütüphanesi avlunun doğu kenarında müstakil yapılarıdır. Yeniçeriler caddesi üzerindeki medrese kapısının kemeri üstünde manzum metni şâir Dürri’nin talik hat ile yazılmış bir kitabesi bulunmaktadır. Buradaki mısra Hz. Ali’nin meşhur bir sözüdür ve şair, cami yapıldığında bir kâmil kişinin Hz. Ali’yi rüyasında gördüğünü ve o rüya içinde bizzat Hz. Ali tarafından bu sözün binaya tarih düşürüldüğünün hatırlatıldığını anlatmıştır. Kitabe metni şöyledir:

“Düstûr-ı kerem-perver sadr-ı nasafet-güster

Serdâr-ı zafer-yâver ya’ni ki Ali Paşa

Ol âsâf-ı deryâ-dil hayrâta olup mâ’il

Koydu bu cihân içre nice eseri vâlâ

Bu buk’â-i zîbâyı bünyâda talub himmet

İhlâs ile sa’y etti yapırdı güzel Hakkâ

Hengâm-ı menâmında bir kâmil-i rûşen dil

Târîhi için görmüş bir vâk’a-i garrâ

⁴ Hâfız Hüseyin Ayvansarâyî, *Vefeyât-ı Selâtîn ve Meşâhîr-i Ricâl*, haz. Fahri Ç. Derin, (İstanbul: Edebiyat Fakültesi Matbaası, 1978), s. 13; Aktepe, “Çorlulu Ali Paşa”, 8/370-371, İsmail Hami Danişmend, *İzahlı Osmanlı Tarihi Kronolojisi*, (İstanbul: Türkiye Yayınevi, 1971), 5/52.

⁵ Aktepe, “Çorlulu Ali Paşa”, 8/370-371.

⁶ Tefsîr, fıkıh, kelâm, sözlük, tarih, mecmua türlerinde kitapları bulunmaktadır (Osmanlı Arşivi (BOA), *Topkapı Sarayı Müzesi Arşivi Defter (TSMa, D.)*, 9365/1).

⁷ *Târîh-i Râşid ve Zeyli Râşid Mehmed Efendi ve Çelebizâde İsmail Âsım Efendi (1071-1141/1660-1729)*, haz. Abdülkadir Özcan vd., (İstanbul: Klasik yay., 2013), 2/805; Topal, *Nusretnâme*, 714.

İbn-i amm-i Peygamber ya'nî ki Ali Haydâr

Etmîş ola rüyâda bu kavli âna inhâ

Kim gâyete yetdikde bu medrese-i âlî

Târihini etsinler bir mısra' ile inşâ

Zîrâ adedi ânın bu sâle muvâffaktır

Vâkî'da güzel düştü yekpâre vü müstesnâ

Güya ki keramettir Dürrî anâ bu târîh

”من علمنى حرفاً صيرنى عبدا“

1708 (H. 1120)

Günümüzde cami-tevhidhâne cami, medrese ve tekke hücreleri turistik eşya dükkânı, dersane ile medrese avlusu kahvehane olarak kullanılmaktadır.⁸ Kütüphane ise dersane binasının kuzeyinde müstakil bir bina halindedir. Günümüzde kütüphaneye sonradan yapılmış tek kanatlı demir bir kapı vasıtasıyla giriş sağlanmaktadır. Kütüphanenin kapısında “Çorlulu Ali Paşa Vakfı” yazmaktadır. Çorlulu Ali Paşa'nın torunlarına ait olan bu vakıf şu an faaliyet göstermemektedir.

Dikdörtgen planlı ve iki katlı olarak inşa edilen kütüphanenin tamamı kesme taştan yapılmıştır. Kütüphanenin bir kitabesi bulunmamaktadır. Kütüphanenin inşasında çalışan bir usta ya da sanatçı adı geçmemektedir.⁹

Çorlulu Ali Paşa Vakfı'ya göre kütüphane basiret sahibi, çeşitli alanlarda yazılan kitaplara vâkıf, bilgin bir hâfız-ı kütüb tarafından pazar ve salı günleri kullanıma açılacaktır. Vakfiyeye göre kütüphanenin dışına kitap çıkarmak yasaktır, hafız-ı kütübün bir sayfa dahi olsa dışarı çıkardığı duyulursa azledileceği bildirilmiştir.¹⁰

1887 yılında Çorlulu Ali Paşa Kütüphanesi'ndeki bazı kitapların kaybolduğuna dair arşiv kayıtlarına rastlanmaktadır. Öncelikle kaybolduğu bildirilen kitapların pusulaları istenmiş, fakat Müfettiş Tahsin Efendi'deki kitap pusulaların bulunamaması üzerine, kütüphaneler müfettişliğindeki pusulalara bakılması bildirilmiştir.¹¹

⁸ Hâfız Hüseyin Ayvansarâyî, *Mecmuâ-i Tevârih*, haz. Fahri Ç. Derin-Vâhid Çabuk, (İstanbul: Edebiyat Fakültesi Basımevi, 1985), 122; M. Baha Tanman, “Çorlulu Ali Paşa Külliyesi”, *Türkiye Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi*, (İstanbul: TDV Yayınları, 1993), 8/371-373, Hüsnü Kınaylı, “Çorlulu Ali Paşa Camii, Medresesi, Kütüphanesi”, *İstanbul Ansiklopedisi*, (İstanbul: Koçu Yayınları, 1966), 8/4105-4109.

⁹ Selin Özhasta, *Osmanlı Mimarlığında Bir Bani: Çorlulu Ali Paşa ve Eserleri*, (Konya: Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, 2019), 35.

¹⁰ Ayşe Yetişkin Kubilay, *XVIII. Ve XIX. Yüzyıl İstanbul Kütüphanelerinin Mimarisi*, (İstanbul: İstanbul Teknik Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, 1998), 60-61.

¹¹ BOA, *Maarif Nezareti Mektubi Kalemi (MF. MKT)*, 93/3.

Çorlulu Ali Paşa Kütüphanesi farklı tarihlerde tamir edilmiştir. 1894 yılında gerçekleşen büyük depremde zarar görmesi nedeniyle tamirata ihtiyaç duyulmuştur.¹² 14 Ekim 1896 (H. 7 Cemaziyelevvel 1314) tarihli tezkire ile depremde hasara uğrayan medrese ve kütüphanenin tamir edilmesi belirtilmiştir.¹³ 1901 yılında ise tekrar kütüphanenin tamirine ihtiyaç duyulmuştur.¹⁴ Kütüphane, 1959-1964 yılları arasında Cahide Tamer başkanlığında, 1960-1961 yılları arasında Vakıflar İdaresi tarafından tamir edilmiştir.¹⁵

Makalemiz, Kütüphanenin kurulma tarihine daha yakın olması ve kütüphanedeki ilk kitaplar arasında olduğu düşüncesiyle Başbakanlık Osmanlı Arşivi'nde, Başmuhasebe Muhal-lefât Halifeliği Kalemî Defterleri (D.BŞM.MHF.d.), 13242 numaralı defter temel alınarak hazırlanmıştır. Defter ebrulu, 15x39,5 ebadındadır ve sayfa usulüyle numaralandırılmıştır. Toplam sayfa sayısı 24, numaralı boş sayfalar 1-3, 17-24'tür. Defterde ilk kayıttan anlaşılacağı üzere 4 Haziran 1815 (H. 25 C 1230) tarihinde Çorlulu Ali Paşa Kütüphanesi'nde bulunan kitapların listesi yer almaktadır. Defterde kütüphanede yer alan kitaplar tefsîr, hadis, fıkıh gibi alan başlıkları altında sıralanmış ve cilt sayıları verilmiştir. Bazı eserlerin yazarlarının yazılmasına karşılık bazı eserlerin yazarları verilmeyip sadece eser ismi belirtilmiştir.

Çorlulu Ali Paşa Kütüphanesi'nde bulunan kitaplar hakkında ayrıca *Defter-i Kütüphane-i Çorlulu Ali Paşa*¹⁶ adıyla 1885-1886 (H. 1303) yılında Matbaa-i Âmire'de basılan eserde, kütüphanede mevcut kitapları liste halinde gösteren ve kitapları konularına göre sınıflandıran bilgiler mevcuttur. Bu defterdeki son kayıttan anlaşılacağı üzere 1885-86 yılında kütüphanede 427 adet kitap mevcuttur. D.BŞM.MHF.d., 13242 numaralı defterde bazı eserlerin sadece ismi verilmişken *Defter-i Kütüphane-i Çorlulu Ali Paşa* isimli defterde kütüphanede bulunan tüm eserlerin müellifleri de yazılmıştır. İki defterin içeriğinin çoğunluğunu aynı eserler oluşturmaktadır.

Bu makaledeki amaç 18. Yüzyılda Osmanlı kütüphanelerinin birinde ne tür kitapların bulunduğu ve Osmanlı aydın kesiminin hangi türden kitaplara yoğun ilgi duyduğunu anlayabilmektir. Çalışmamızı güçlendirmek adına, Kütüphane içerisinde hangi türde eserin daha fazla olduğu, eserlerin türü ve miktarıyla ilgili sütun ve pasta grafikleri hazırlanarak gösterilmeye çalışılmış ve yararlandığımız defterin transkripsiyonu da makalemizin sonuna eklenmiştir.

¹² Mübahat S. Kütükoğlu, *XX. Asra Erişen İstanbul Medreseleri*, (Ankara: TTK, 2000), 98.

¹³ BOA, *İrade Evkaf (İ. EV)*, 15/37.

¹⁴ BOA, *İ. EV*. 27/42; BOA, *Babıali Evrak Odası (BEO)*, 1642/123147.

¹⁵ Ayşe Yetişkin Kubilay, *XVIII. Ve XIX. Yüzyıl İstanbul Kütüphanelerinin Mimarisi*, (İstanbul: İstanbul Teknik Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, 1998), 63.

¹⁶ *Defter-i Kütüphane-i Çorlulu Ali Paşa*, (İstanbul: Matbaa-i Âmire, 1303).

Kütüphanenin İçerisindeki Kitapların Tasnifi

Kütüphanede yer alan kitaplar, Kur'ân-ı kerim, tefsîr kitapları, hadis kitapları, hadis usûlüyle ilgili kitaplar, fıkıh kitapları, fıkıh usûlüyle ilgili kitaplar, fetva kitapları, belâgat kitapları, tasavvuf-me'vize (vaaz, öğüt, ders) dair kitaplar, tabakat (biyografi) ile ilgili kitaplar, tarih ile ilgili kitaplar, nahiv, sarf ve lugat ile ilgili kitaplar, kelâm, hikmet, heyet, hendese, hesab, adab ile ilgili kitaplar, sözlükler şeklinde tasnif edilmiştir. Çalışmamızda yer alan kitapların isimleri kullanılan kaynaklarda kullanıldığı şekilde, aynen yazılmıştır. Makalenin sonuna defterin transkripsiyonu eklenmiştir, emin olunamayan kelimelerin sonuna parantez içinde soru işareti konulmuş (?), okunamayan kelimelerin görüntüsü eklenmiştir.

Kur'ân-ı Kerim: Kütüphanede 3 adet Kur'ân bulunmaktadır.

Tefsîr Kitapları

- Tefsîr-i Beyzâvî: Beyzâvî, tam adı Nâsîrüddin Ebû Saîd Abdullah b. Ömer b. Muhammed el-Beyzâvî (ö. 685/1286). Müfessir, Eş'arî kelâmcısı ve Şâfiî fakihidir. En önemli kaynaklardan biri olarak görülen “*Envârü't-tenzîl*” adlı eseri onun tefsirciliğini gösteren en önemli kaynaktır.¹⁷ Bu eseri *Kadı Beyzâvî* ve *Kadı Tefsîri* olarak geçmektedir.¹⁸ Beyzâvî'nin tefsîrine hâşiyeler yazılmıştır. Defterde geçen hâşiyeler şöyledir: *Sâdî Çelebi ale'l-Beyzâvî*, *Hüsameddin ale'l-Beyzâvî*, *Sinan Efendi ale'l-Beyzâvî*, *Molla Hasan ve ale'l-Beyzâvî*, *Sadreddizzade ale'l-Beyzâvî*, *Şahab Efendi ale'l-Beyzâvî*, *Fethü's-celil ale'l-Beyzâvî*, *Kazerûni ale'l-Beyzâvî*, *Sadık Geylanî ale'l-Beyzâvî*, *Arif ale'l-Beyzâvî*, *Kevâkibzade ale'l-Beyzâvî*, *Hasib şeyhzade ale'l-Beyzâvî*, *Hâşiye Beyzâvî el-imam es-Süyûtî*, *Salikvani ale'l-Beyzâvî*.
- Tefsîr-i Keşşâf: Türk müfessir Carullah Ebu'l-Kâsım Muhammed ez-Zemaşerî'nin (öl. 1143) “*el-Keşşâf an-Hakiâiki't-Tenzil*” adlı tefsîr kitabıdır. Bu eser kısaca Keşşâf olarak geçer.¹⁹ Defterde bu eserin Taftazanî ale'l-Keşşâf, Ekmeleddin ale'l-Keşşâf, Kutbeddin ale'l-Keşşâf, Elnısfü'l evvel min-külliyetü'l tıb ale'l-Keşşâf gibi hâşiyeleri de bulunmaktadır.
- Tefsîr-i İbn Âdil: XIV. yüzyıl alimlerinden olan İbn Âdil'in *Tefsîr* isimli eseridir.²⁰

¹⁷ Yusuf Şevki Yavuz, “Beyzâvî”, *Türkiye Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi*, (İstanbul: TDV Yayınları, 1992), 6/100-103.

¹⁸ Mefail Hızlı, “Osmanlı Medreselerinde Okutulan Dersler ve Eserler”, *Uludağ Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi*, (Bursa: 2008), 17 (1)/35.

¹⁹ Hızlı, “Osmanlı Medreselerinde Okutulan Dersler ve Eserler”, 35.

²⁰ Ahmet Özel, “İbn Âdil”, *Türkiye Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi*, (İstanbul: TDV Yayınları, 2016), Ek-1/583-585.

- Tefsîr-i Şeyhülislam: Ebubekir Mehmed'in muhtemelen Şeyhülislam Ebüssuûd Efendi'nin tefsîr ile ilgili eserinin hâşiyesidir.²¹
- Tefsîr-i Râzî: Kebirü'l-imam Fahreddin er-Râzî'nin tefsîr ile ilgili eseridir. İbnü'l-Hatîb veya İbn Hatîbü'r-Rey adıyla da anılan Râzî, kaynaklarda imam olarak anılır. Kelâm, fıkıh, tefsîr, Arap dili, felsefe, astronomi, mantık, matematik, tıp dallarında eserler vermiştir. Tefsîr adlı eserinde dirâyet metodunu kullanmış ve bu eseriyle ilmî tefsîr hareketine öncülük etmiştir.²² Defterde Râzî'ye ait birkaç tefsîr eseri de bulunmaktadır.
- Tefsîr-i İbn Abbas: Tefsîr ve fıkıh ilimlerinde öncü kabul edilen İbn Abbas'ın *Tefsîr* adlı eserinde kendisinden nakledilen birçok tefsîr ve hadis kitaplarında bulunan metinler yer almaktadır.²³
- Tefsîr-i Me'âlimü't-tenzil: Begavî'nin (ö. 1116) en ünlü eseridir. Bu eserde ayetler hadislerle, sahabe ve tâbiin müfessirlerinin ve daha sonraki alimlerin görüşleriyle açıklanmıştır. Begavî daha önce yazılan tefsîrlerdeki zayıf ve uydurma rivayetleri eleştirmiştir.²⁴
- Tefsîr-i Kurtubî: Eserin tam ismi *el-Câmi' li-ahkâmi'l-Kur'ân ve'l-mübeyyin limâ tezâmenehû mine's-sünneti ve âyi'l-furkân*'dir. Kurtubî'nin (ö. 1273) Mısır'da kaleme aldığı bu eser ayetleri farklı yönde ele alan kapsamlı bir Kur'an tefsîri olması bakımından dikkat çekicidir.²⁵
- Tefsîr-i Kevâşî: Kevâşî'nin (ö. 1281) kaleme aldığı eserlerden biridir. Tam adı *Tebşiratü'l-mütezekkir ve tezkiretü'l-mütebasır* olan bu eser *et-Tefsîrü'l-kebîr*, *et-Tebşira fi't-tefsîr* olarak da anılmaktadır.²⁶
- Tefsîr-i Teysir olarak geçen bu eserin yazarı belirtilmemiştir.
- Tefsîr-i Ebû Hayyan olarak geçen bu eser de bir tefsîr kitabıdır.
- Tefsîr-i Ebussuud: 16. Yüzyıl Osmanlı şeyhülislamlarından Ebussuud Efendi'nin eseridir. Ebussuud Efendi'nin bu eseri, en çok kullanılan tefsîrler arasında yer almaktadır.²⁷

²¹ Ahmet Akgündüz, "Ebüssuûd Efendi", *Türkiye Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi*, (İstanbul: TDV Yayınları, 1994), 10/365-371.

²² Yusuf Şevki Yavuz, "Fahreddin er-Râzî", *Türkiye Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi*, (İstanbul: TDV Yayınları, 1995), 12/89-95.

²³ İsmail Lütfi Çakan-Muhammed Eroğlu, "Abdullah b. Abbas", *Türkiye Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi*, (İstanbul: TDV Yayınları, 1988), 1/76-79.

²⁴ Mevlüt Güngör, "Ferra Begavî", *Türkiye Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi*, (İstanbul: TDV Yayınları, 1992), 5/340-341.

²⁵ Muhammed Coşkun, "el-Câmi' li-Ahkâmi'l-Kur'ân", *Türkiye Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi*, (Ankara: TDV Yayınları, 2019), 7/100-101.

²⁶ M. Mahfuz Ata, "Kevâşî", *Türkiye Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi*, (Ankara: TDV Yayınları, 2002), 25/341-342.

²⁷ Bk. Akgündüz, "Ebüssuûd Efendi", 10/365-371.

- Te'vilât: Ebu Mansur el-Maturidi'nin eseridir. *Te'vilâtü Ehli's-sünne*, *Te'vilâtü'l-Mâtürî-diyye*, *Te'vilâtü'l-Kur'ân* adıyla anılan bu eser önemli tefsîr kitapları arasında yer almakta ve fıkıh, kelâm gibi konularda bilgiler içermektedir.²⁸
- İ'rabü'l-Kur'ân: Ebü'l-Bekâ'nın, ayetlerin i'râb ve kıraat şekillerinin açıklandığı sure ve ayet sırasına göre düzenlenen bir eseridir.²⁹
- Tefsîrü'l-İmâmü's-Süyûtî: Tefsîrle ilgili pek çok eseri olan Süyûtî'nin eserlerinden birisidir.³⁰
- Tertib-i Zîbâ: Hâfız Mahmud Vardârî'nin (ö. 1635) eseridir. Kur'ân-ı Kerim'deki ayetlerin daha kolay bulunabilmesi için bu eseri yazdığı ifade edilmiştir.³¹
- Ale's-Sûretü'l-İmâm: Defterde bu tefsîr kitabının yazarı Bostanzade olarak belirtilmiştir.

Hadis Kitapları

- Buhârî-i şerîf: Ebû Abdillâh Muhammed b. İsmâil b. İbrâhim el-Cu'fî el-Buhârî (ö. 256/870), Kur'ân-ı Kerîm'den sonra en güvenilir kaynak olarak kabul edilen el-Câmi'u's-sahîh adlı eseriyle ün yapmış büyük muhaddisdir. Bu eseri Sahîh-i Buhârî diye şöhret bulmuştur.³² Defterde ayrıca bu eser üzerine yazılan hâşiyeler şöyledir; *Kirmâni ale'l-Buhârî*, *Kastamoni ale'l-Buhârî*, *Feth'ul-Bari ale'l-Buhârî*.
- Sahih-i Tirmizî: Hadis ilminin önde gelen alimlerinden biri olan Tirmizî'nin eseridir. *El-Câmi'u's-sahîh* olarak da geçen bu eserin birçok şerhi ve muhtasarı bulunmaktadır.³³
- Sahih-i Müslim: Müslim'in (ö. 875) asıl adı *el-Câmi'u's-sahîh* olan aynı zamanda Sahih-i Müslim olarak da anılan eseridir. Bu eser Kur'an-ı Kerim'den sonra en güvenilir iki kaynaktan biri olarak kabul edilmiştir (diğeri Sahîh-i Buhârî'dir).³⁴ Defterde ayrıca *Kitabü'l-Dibace ale's-Sahih-i Müslim*, *Şerh-i Sahih-i Müslim* gibi şerhleri de bulunmaktadır.
- El-Muvatta': İbn Melek'in eseridir. Hz. Muhammed'in hadisleri, sahabi görüşlerini ele alan bu eserin şerhleri de bulunmaktadır.³⁵

²⁸ Şükrü Özen, "Mâtürîdî", *Türkiye Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi*, (Ankara: TDV Yayınları, 2003), 28/146-151.

²⁹ Selami Bakırcı, "Ukberî", *Türkiye Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi*, (İstanbul: TDV Yayınları, 2012), 42/66-67.

³⁰ Halit Özkan, "Süyûtî", *Türkiye Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi*, (İstanbul: TDV Yayınları, 2010), 38/188-198.

³¹ Bursalı Mehmed Tâhir Efendi, *Osmanlı Müellifleri*, (İstanbul: (tarihsiz), 1/325-326.

³² M. Mustafa el-A'zamî, "Buhârî, Muhammed b. İsmâil", *Türkiye Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi*, (İstanbul: TDV Yayınları, 1992), 6/368-372.

³³ M. Yaşar Kandemir, "Tirmizî", *Türkiye Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi*, (İstanbul: TDV Yayınları, 2012), 41/202-204.

³⁴ M. Yaşar Kandemir, "el-Câmi'u's-Sahîh", *Türkiye Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi*, (İstanbul: TDV Yayınları, 1993), 7/124-129.

³⁵ M. Yaşar Kandemir, "el-Muvatta'", *Türkiye Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi*, (İstanbul: TDV Yayınları, 2006), 31/416-418.

- Ale'l-Meşârik: Fıkıh ve hadis ilimlerinde zamanının önde gelen alimlerinden Hanefî fıkıhçı İbn Melek'in (ö. 821/1418) eseridir. İbn Melek, Buhârî ve Müslim'deki hadisleri derleyerek 2250 kadar hadisi eserinde yer vermiştir.³⁶ Defterde ayrıca *ale'l-Mesâbih* adlı eseri de bulunmaktadır.
- İbn Mâce (ö. 887): Defterde sadece ismi geçen bu muhaddisin kütüphanede bulunan eserinin *es-Sünen* olduğunu söyleyebiliriz.³⁷ Nitekim bu eser 4341 hadisi ihtiva eden bir hadis kitabıdır.³⁸
- El-Müsned: Defterde büyük alimlerden olan İmam-ı Âzam Ebû Hanîfe'nin hadisleri ihtiva eden eseridir.³⁹
- Müsned-i İmâm: Defterde eserin yazarı Ali el-Kârî olarak geçmektedir. Bu eser İmam-ı Âzam Ebû Hanîfe'nin *Müsned* isimli eserinin şerhidir.⁴⁰
- Mesâbih-i şerif: Begavî'nin güvenilir hadis kaynaklarından seçtiği hadisleri konularına göre sahih ve hasen olarak ayırarak hazırladığı 4719 adet hadisi ihtiva eden eseridir.⁴¹ Defterde bu eserle ilgili kitaplar da mevcuttur.
- Eş-Şifâ: Kadı İyâz (ö. 1149) tarafından kaleme alınan bu eserde Hz. Muhammed'in kişiliği, özellikleri ve ona karşı harekette bulunanalara uygulanacak ceza konuları dört bölüm halinde anlatılmıştır.⁴²
- Câmi'us-sagîr: Süyûtî (ö. 1505), *Cem'u'l-Cevâmî'* adıyla yetmiş bir hadis kitabını toplayarak bir eser vücuda getirmeye çalışmış fakat ömrü vefa etmemiştir. Bu nedenle *el-Câmi'us-sagîr* ismiyle eserin bir muhtasarı yapılmıştır.⁴³ Defterde bu eserle ilgili geçen kitaplar şöyledir: *Câmi'us-sagîr şerh*, *Feyzü'l-kadir ale'l-Câmi'us-sagîr*, *Ziyâdât Câmi'us-sagîr es-Süyûtî*, *Şerh Câmi'us-sagîr el-menâvi-i kebir*.
- Et-Tergîb ve't-terhîb: Yaşadığı dönemin en ünlü hadis hâfızı sayılan Münzirî'nin (ö. 1258), ilim, namaz, ihlas, cennet, cehennem gibi konuların hadis kaynaklarından seçilen

³⁶ Mustafa Baktır, "İbn Melek", *Türkiye Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi*, (İstanbul: TDV Yayınları, 1999), 20/175-176.

³⁷ *Defter-i Kütüphane-i Çorlulu Ali Paşa*, (İstanbul: Matbaa-i Âmire, 1303), 11.

³⁸ M. Yaşar Kandemir, "İbn Mâce", *Türkiye Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi*, (İstanbul: TDV Yayınları, 1999), 20/161-162.

³⁹ Mustafa Uzunpostalcı, "Ebû Hanîfe", *Türkiye Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi*, (İstanbul: TDV Yayınları, 1994), 10/131-138.

⁴⁰ Ahmet Özel, "Ali el-Kârî", *Türkiye Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi*, (İstanbul: TDV Yayınları, 1989), 2/403-405.

⁴¹ Mevlüt Güngör, "Begavî, Ferrâ", *Türkiye Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi*, (İstanbul: TDV Yayınları, 1992), 5/340-341.

⁴² M. Yaşar Kandemir, "Kadı İyâz", *Türkiye Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi*, (İstanbul: TDV Yayınları, 2001), 24/116-118.

⁴³ Mücteba Uğur, "el-Câmi'us-Sagîr", *Türkiye Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi*, (İstanbul: TDV Yayınları, 1993), 7/113-114.

hadislerin yirmibeş bölüm olarak meydana getirilen eseridir. Hacimli olması dolayısıyla İslam dünyasında şöhret kazanan eserin şerhleri bulunmaktadır.⁴⁴

- Mevâhibü'l-Ledünniyye: Ahmed b. Muhammed el-Kastallânî'nin (ö. 1517) on ana bölümden oluşan sade bir üslubla yazmış olduğu eseridir. Bu eser Osmanlı döneminde Veziriazam Sokullu Mehmed Paşa'nın teşvikiyle Bâkî'ye tercüme ettirilmiş ve Osmanlı ilim dünyasında severek okunmuştur. Bâkî tercüme ve tahkik ettiği bu çalışmaya “*Meâlimü'l-yakîn fi sîreti seyidi'l-mürselîn*” adını vermiştir.⁴⁵
- Tahrîc-i Ehadis Tarîk-i Muhammediyye: Hadise dair olan bu eserin yazarı hakkında bilgi verilmemiştir.
- Şerh-i Delâil-i Hayrat: Defterde bu eserin yazarı Muhammed el-Mehdi olarak geçmektedir.
- El-Kavlü'l-bedî'fi's-salâti: Hadis âlimi ve tarihçi Şemseddin Sehâvî'nin (ö. 1497) eserlerinden biridir.⁴⁶
- Cami'ü'l-usûl: İbnü'l-Esîr'in eseridir. Eserin tam adı *Câmiu'l-Usûl li-Ehâdîsi'r-Resûl*'dur. Eser üç bölümden oluşmaktadır, “Mebâdî” bölümünde hadis usulü ile ilgili bilgiler özetlenmiş, “Makâsîd” bölümünde hadislerin metni verilmiş, “Kitâbü'l-Levâhık” bölümünde ise konuları itibariyle diğer bölümlere konulamayan hadisler eklenmiştir.⁴⁷
- Er-Riyâz'un-nadire fi fezâ'il i'l-'aşere: Muhibbüddin et-Taberî'nin (ö. 1295) aşere-i mübeşşere⁴⁸ hakkındaki eseridir.⁴⁹
- Menâfiu'l-Ahyâr: Mustafa b. Muhammed'in, Birgivi'nin kaleme aldığı *İzhârü'l-esrâr* isimli nahve dair olan esere yaptığı haşiyedir.⁵⁰
- Delâilü'l-Hayrât: Kısaca Delâil olarak bilinen bu eser Şeyh Muhammed b. Süleyman el-Cezûlî (ö. 1465) tarafından derlenen salavat mecmuasıdır.⁵¹

⁴⁴ M. Yaşar Kandemir, “Münzirî”, *Türkiye Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi*, (İstanbul: TDV Yayınları, 2006), 32/35-37.

⁴⁵ Hüseyin Algül, “el-Mevâhibü'l-Ledünniyye”, *Türkiye Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi*, (Ankara: TDV Yayınları, 2004), 29/421.

⁴⁶ Cengiz Tomar, “Sehâvî, Şemseddin”, *Türkiye Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi*, (İstanbul: TDV Yayınları, 2009), 36/313-316.

⁴⁷ İsmail Lütfi Çakan, “Câmiu'l-Usûl li-Ehâdîsi'r-Resûl”, *Türkiye Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi*, (İstanbul: TDV Yayınları, 1993), 7/136.

⁴⁸ Hz. Muhammed tarafından cennetle müjdelenen 10 sahâbî (Abdullah Aydınli-İsmail Lütfi Çakan, “Aşere-i Mübeşşere”, *Türkiye Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi*, (İstanbul: TDV Yayınları, 1991), 3/547.

⁴⁹ İbrahim Hatiboğlu, “Muhibbüddin et-Taberî”, *Türkiye Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi*, (İstanbul: TDV Yayınları, 2006), 31/38-39.

⁵⁰ İsmail Durmuş, “Adalı, Şeyh Mustafâ”, *Türkiye Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi*, (İstanbul: TDV Yayınları, 1988), 1/347.

⁵¹ Süleyman Uludağ, “Delâilü'l-Hayrât”, *Türkiye Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi*, (İstanbul: TDV Yayınları, 1994), 9/113-114.

- El-Hısnü'l-Hasîn: İbnü'l-Cezerî'nin (ö. 1429) hadis ile ilgili eseridir. Eserde hadis kaynaklarından hareket ederek, dua ve zikrin fazileti, esmâ-i hüsnâ, sure ve ayetlerin faziletleri gibi konular ele alınmıştır.⁵²
- Tarikat-ı Muhammediyye: Birgivî Mehmed Efendi'nin (ö. 981/1573) kitap ve sünnet bağlamında ahlaki konulara dair Arapça eseridir.⁵³
- Hadis-i erbain: Nevevî'nin 42 hadisten meydana getirdiği *el-Erba'ûn* adlı eserinin Kemal Paşazâde tarafından yapılan şerhidir.⁵⁴
- Nûniyye: Defterde müellifi belirtilmemiştir. *El-Kaşîdetü'n-nûniyye* adıyla Osmanlı âlimlerinden Hızır Bey'in (ö. 1459) bir eseri mevcuttur.⁵⁵

Hadis Usûlü İle İlgili Kitaplar

- İbn Salâh fi Usûlü'l-Hadis: İbni's-Salâh'ın eseridir. Bu eserin mukaddimesinde hadis ilminin öneminden ve değerinden bahsetmiştir.⁵⁶
- El-Elfıyye-İrâkî ma şerhi: Hâdis âlimi ve hafız olan Zeynüddin İrâkî'nin (ö. 1404) eserinin şerhidir.⁵⁷
- Tavzîh-i Nuhbetü'l-Fiker: İbni's-Salâh'ın *Mukaddime* isimli eserine İbn Hacer el-Askalânî'nin yazmış olduğu muhtasardır.⁵⁸

Fıkıh Kitapları

- Kûdürî: Esas adı Ahmed bin Muhammed el-Bağdâdî olan Kûdürî fıkıh alimlerinin önde gelenlerindedir. Defterde geçen eserleri ve şerhler şöyledir: *Müşkilat-ı Kûdürî*, *Metin-i Kûdürî*, *Hulasâi şerh Kûdürî*, *Cami şerh Muhtasaru'l-Kudûrî*, *Zahiri ale'l-Kudûrî*, *Cevheri ale'l-Kudûrî*, *Akta ale'l-Kudûrî*.
- Hidâye: Burhaneddin el-Merginânî (öl. 1197), Hanefî fikhı üzerine kaleme aldığı "*Bidâyetü'l-Mübtedî*" adlı eserine bir haşiye yazmış ve buna *Hidâye* ismini vermiştir. Hadislerin sağlamlığı ile dikkat çeken bu eser ve şerhleri Osmanlı Devleti'ndeki

⁵² Tayyar Altıkulaç, "İbnü'l-Cezerî", *Türkiye Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi*, (İstanbul: TDV Yayınları, 1999), 20/551-557.

⁵³ Huriye Marti, "et-Tarikatü'l-Muhammediyye", *Türkiye Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi*, (İstanbul: TDV Yayınları, 2011), 40/106-108.

⁵⁴ M. Yaşar Kandemir, "Kırk Hadis", *Türkiye Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi*, (Ankara: TDV Yayınları, 2002), 25/467-470.

⁵⁵ Mustafa Sait Yazıcıoğlu, "*el-Kasîdetü'n-Nûniyye*", *Türkiye Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi*, (İstanbul: TDV Yayınları, 2001), 24/551.

⁵⁶ M. Yaşar Kandemir, "Mukaddimetü İbni's-Salâh", *Türkiye Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi*, (İstanbul: TDV Yayınları, 2006), 31/121-124.

⁵⁷ M. Yaşar Kandemir, "Zeynüddin İrâkî", *Türkiye Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi*, (İstanbul: TDV Yayınları, 1999), 19/118-121.

⁵⁸ Kandemir, "Mukaddimetü İbni's-Salâh", 31/121-124.

medreselerde ileri düzey ders kitabı olarak yüzyıllar boyunca okutulmuştur.⁵⁹ Defterde bu eserle ilgili olan kitaplar: *İbn Hemmam ale'l-Hidâye*, *Sâdi ale'l-Hidâye*, Umdetü Ashab il-bidâye ve'l-nihâye fî tahrir-i mesâil el-Hidâye.

- Mülteka'l-Ebhur: İbrahim b. Muhammed el-Halebî'nin (ö. 1549) eseridir. Belgede bu eserle ilgili diğer eserler; *Fevaid ale'l-Mülteka'l-Ebhur*, *Şerh Mülteka*.
- Tenvirü'l-Ebsâr: Şeyhülislâm Muhammed b. Abdullah et-Timurtâşî'nin (ö. 1595) eseridir. Belgede geçen şerhleri; *Mine'l-Fikar şerh Tenvirü'l-Ebsâr*.
- Sagîr: Osmanlı âlimi ve fıkıhçı İbrahim Halebî'ye (ö. 1549) ait olan ve Halebî Sagîr olarak bilinen bu eserin asıl adı *Muhtasaru Gunyeti'l-Mütemelli*'dir.
- Dürer-i Gurer: Molla Hüsrev'in (öl. 1480) Hanefî fihhına dair yazdığı "*Dürerü'l-Hukkâm fî Şerhi Gureri'l-Ahkâm*" adlı eseri kendisine ait "*Gurer*" adlı kitabın şerhidir. Bu eser şerhleriyle beraber medreselerde ders kitabı olarak okutulmuştur.⁶⁰
- Sadru'ş-şerife (Sadrüşşerîa): Sadrüşşerîa es-sâni (ö. 1349) tarafından yazılan fıkıh eseridir. Belgede geçen kitaplar: *Ahi Ali Sadru'ş-şerife*, *Kemaleddin ale's-Sadru'ş-şerife*.
- Islâh-ı İzâh: Kemal Paşazade (ö. 1534) tarafından Tacüşşerîa'nın meşhur eseri *Vikaye* üzerine yazılmış bir şerhtir.⁶¹
- Eşbâh: İbn Nüceym el-Mısırî (ö. 1562) tarafından yazılan fıkıh kitabıdır. Eserin tam ismi *Eşbâh ve'n-Nezâir*'dir.
- Şerh Kenzü'l-Zeylâi ve Uyûn-ül-hakâik fî şerh Kenzü'l-Dekâik: ez-Zeylâi'nin *Kenzü'd-Dekâik Şerhi* ve *Meraku'l Felâh* eserleri üzerine yazılmış şerhdur. Defterde ayrıca; *Şerh Kenzü'l-Mukaddes*, *Şerh Kenzü'l-Aynî*, *Şerh Kenzü'l-Mahmudi*, *Şerh Kenzü'l-Balizade* isimli eserler de bulunmaktadır.
- İhtiyar şerh Muhtar: Abdullah b. Mahmud el-Mevsilî'ye ait olan eserin asıl ismi *el-Muhtar li'l-fetvâ*'dır. Bu eser Ebu Hanife'nin görüşlerini anlatan bir eser olup el-İhtiyar li ta'lili'l-Muhtar adıyla şerh yapılmıştır.⁶²
- El-Ferâiz: İbn Kemal'in⁶³ miras hukuku ile ilgili konuları ele alan eseridir.

⁵⁹ Hızlı, "Osmanlı Medreselerinde Okutulan Dersler ve Eserler", 37.

⁶⁰ Hızlı, "Osmanlı Medreselerinde Okutulan Dersler ve Eserler", 37.

⁶¹ Saadet Maydaer, "XVI. Yüzyılda Bir Osmanlı Müderrisi: Mevlana Muslihuddin Efendi ve Mirası", *Uludağ Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi*, 20 (1)/128.

⁶² Recep Cici, "Osmanlı Klasik Dönemi Fıkıh Kitapları", *Türkiye Araştırmaları Literatür Dergisi*, (İstanbul: 2005), Cilt 3 (5)/220.

⁶³ İbn Kemal Ahmed Şemseddin tefsîr, hadis, fıkıh, usul-i fıkıh, tarih, lügat, edebiyata dair eserler vermiştir (İsmail Hakkı Uzunçarşılı, *Osmanlı Devletinin İlmiye Teşkilâtı*, (Ankara: TTK, 1988), 233).

- Şerhu Multeka: Defterde geçen bu fıkıh eseri Kasapzâde İbrahim'in oğlu Kasapzâde Muhammed en-Nîfî'nin İbrahim b. Muhammed Halebî'nin *Multeka'l-Ebhur* isimli eserine yazdığı şerhtir.⁶⁴
- Camiu's-sagîr fi'l-fıkıh: Defterde bu eserin yazarı hakkında bilgi verilmemiştir.
- Fusûl-ül-Ahkâm: Defterde bu eserin yazarı hakkında bilgi verilmemiştir.
- İbn Melek, Mecma'î'l-Bahreyn: Hanefî fıkıhçılarından Muzafferüddin İbnü's-Sââtî'nin fıkha dair yazmış olduğu eserin şerhidir.⁶⁵
- Risale-i Ferâiz: Defterde bu eserin yazarı hakkında bilgi verilmemiştir.
- Muhtasar: İbn Hâcib'in (ö. 1174) fıkıh konusunda yazmış olduğu eserin adıdır. Belgede bu eserle ilgili geçen kitaplar şöyledir. *Muhtasar Meâni, Hataî ale'l-Muhtasar, Haşiye-i Muhtasar el-Herevî.*

Fıkıh Usûlü İle İlgili Kitaplar

- Usûlü'l-Pezdevî: Ebü'l-Hasen Ebü'l-Usr Fahrü'l-İslâm Alî b. Muhammed b. el-Hüseyn b. Abdülkerîm el-Pezdevî'nin (ö. 1089) fıkıh usulüyle yazılan en önemli eserlerinden birisidir. Fıkıh usulüyle yazılan kitaplara öncülük etmiştir.⁶⁶ Defterde bu eserin şerhi *Keşf-i Pezdevî* isimli eser mevcuttur.
- Et-Tavzih: Defterde yazarı belirtilmeyen bu eserin Sadrüşşerîa'nın yazmış olduğu ve *Tenkîhu'l-Usûl* adıyla bilinen fıkıh usulüyle ilgili iki bölümden oluşan eseri olması muhtemeldir.⁶⁷ Defterde ayrıca Hasan Çelebi tarafından yazılan *et-Telvih*, Berdaî'nin *et-Telvih*, Tûnî'nin *et-Telvih* isimli hâşiyeleri bulunmaktadır.
- Tagyîrü't-Tenkîh: İbn Kemal'in (Kemalpaşazâde) Sadrüşşerîa'nın *Tenkîhu'l-Usûl* adlı eserinde hatalı gördüğü yerleri düzenlemesiyle ortaya çıkan eseridir.⁶⁸
- El-Muğnî: Defterde fıkıh usulüyle ilgili olan bu eserin şerhleri bulunmaktadır.
- Mir'ât Mirkât: Defterde müellifi belirtilmeyen bu eser Molla Hüsrev'in fıkıh usulüne dair yazdığı eser olmalıdır.⁶⁹

⁶⁴ Erdal Kaya, *Kasapzade İbrahim Efendi ve "El-Ezhar fi şerhi'l-İzhar" Adlı Eseri (İnceleme ve Tahkik)*, (İstanbul: Marmara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Doktora Tezi, 2007), 16.

⁶⁵ Mustafa Baktır, "İbn Melek", *Türkiye Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi*, (İstanbul: TDV Yayınları, 1999), 20/175-176.

⁶⁶ Ferhat Koca-Murtaza Bedir, "Penzevî, Ebü'l-Usr", *Türkiye Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi*, (İstanbul: TDV Yayınları, 2007), 34/264-266.

⁶⁷ Şükrü Özen, "Tenkîhu'l-Usûl", *Türkiye Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi*, (İstanbul: TDV Yayınları, 2011), 40/454-458.

⁶⁸ Özen, "Tenkîhu'l-Usûl", 454-458.

⁶⁹ Ferhat Koca, "Mir'âtü'l-Usûl", *Türkiye Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi*, (İstanbul: TDV Yayınları, 2005), 30/148.

- Muhtasar: İbnü'l-Hâcib'in fıkıh usulü üzerine yazdığı eserlerinden biridir.⁷⁰ Defterde bu eser üzerine yazılan Sadî'nin *ale'ş-şerh Muhtasarâ-ül-Müntehâ, şerh Muhtasarâ-ül-Müntehâ* isimli eserler bulunmaktadır.
- Ale'm-Menâr: Ebü'l-Berekât en-Neseî tarafından fıkıh usulü ile ilgili kaleme aldığı eserin İbn Melek tarafından yapılan şerhidir. *Şerhu Menâri'l-envâr* olarak geçmektedir.⁷¹
- Risâle-i Ferâiz: Defterde fıkıh usulü başlığı altından yazılan bu eserin yazarı belirtilmemiştir.
- Fusûlü'l-Bedâi': Defterde eserin yazarı geçmemektedir ancak bu eser kuvvetle muhtemel Molla Fenârî'nin fıkıh usulüyle ilgili olarak kaleme aldığı eserdir.⁷²

Fetva Kitapları

- El-Mebsût: Serahsî'nin (ö. 1090) Hanefî fikhına dair yazmış olduğu eseridir.⁷³
- Kâdîhân: Asıl adı *el-Fetâva'l-Hâniyye*'dir ancak daha çok *Fetâva Kâdîhân* veya *Kâdîhân* olarak bilinen bu eser, Fahrüddîn Hasan b. Mansur el-Uzcendî el-Fergâni'ye aittir.⁷⁴
- Hulâsatü'l-Fetâva: Defterde bu eserin yazarıyla ilgili bilgi verilmemiştir.
- Bezzâzî: Tam ismi Hâfizuddin Muhammed b. Muhammed el-Kerderî el-Bezzâzî (ö. 827/1424) olup eserinin ismi *el-Câmiu'l-vecîz/Fetâva'l-Kerderî* veya *el-Fetava'l-Bezzâziyye*'dir.⁷⁵
- El-Fetâva'z-Zahîriyye: Defterde yazar ismi belirtilmemiştir. Ancak bu eserin Zahîrüddin Buhârî'nin eserinin olması kuvvetle muhtemeldir.⁷⁶
- Mecma'u'n-Nevâzil ve'l-Vâkı'ât': Defterde yazarı belirtilmeyen bu eserin yazarının Ahmed b. Muhammed el-Keşşî olduğu düşünülebilir.⁷⁷
- Muhtârâtü'n-Nevâzil: Defterde yazarının adı geçmemektedir. Hanefî fıkıhçı Burhâneddin Mergînânî'nin bu isimde bir eseri bulunmaktadır.⁷⁸

⁷⁰ Hulusi Kılıç, "İbnü'l-Hâcib", *Türkiye Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi*, (İstanbul: TDV Yayınları, 2000), 21/55-58.

⁷¹ Mustafa Baktır, "İbn Melek", *Türkiye Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi*, (İstanbul: TDV Yayınları, 1999), 20/175-176.

⁷² Hakkı Aydın, "Fusûlü'l-Bedâi'", *Türkiye Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi*, (İstanbul: TDV Yayınları, 1996), 13/229-230.

⁷³ Eyüp Said Kaya, "el-Mebsût", *Türkiye Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi*, (Ankara: TDV Yayınları, 2003), 28/214-216.

⁷⁴ Cici, "Osmanlı Klasik Dönemi Fıkıh Kitapları", 226.

⁷⁵ Cici, "Osmanlı Klasik Dönemi Fıkıh Kitapları", 226.

⁷⁶ M. Esat Kılıçer, "el-Fetâva'z-Zahîriyye", *Türkiye Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi*, (İstanbul: TDV Yayınları, 1992), 6/376-377.

⁷⁷ Eyüp Said Kaya, "Nevâzil", *Türkiye Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi*, (İstanbul: TDV Yayınları, 2007), 33/34-35.

⁷⁸ Ferhat Koca, "Burhâneddin Mergînânî", *Türkiye Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi*, (Ankara: TDV Yayınları, 2004), 29/182-183.

- Fusûlü'l-‘Îmâdî: Defterde eserin yazarı belirtilmemiştir. Semerkantlı Ebü'l-Feth Zeynüddin Abdürrahîm b. Ebû Bekir İmâdüddin el-Mergînânî tarafından kaleme alınan bu isimde bir eseri mevcuttur.⁷⁹
- Fusûlü'l-Üsrûşenî: Hanefî fakihî Ahmed el-Üsrûşenî'nin eseridir. Müellif bu eserde nikah, miras hukuku, icâre gibi sıkça karşılaşılan soruları ele almıştır.⁸⁰
- Câmi‘u'l-Fusûleyn: Defterde yazarı zikredilmeyen bu eser kuvvetle ihtimal Bedreddin Simâvî'nin (ö. 1420) eseridir. Simâvî, *Fusûlü'l-Üsrûşenî* ve *Fusûlü'l-‘Îmâdî* adlı eserleri kısaltarak bu eseri meydana getirmiştir. Bu eser kadı ve müftülerin el kitabı haline gelmiştir.⁸¹ Bu eser üzerine hâşiyeler yazılmıştır.
- Nuru'l-ayn fî islâh Câmi‘u'l-Fusûleyn: Nişancızâde Muhyiddin Mehmed (ö. 1622) tarafından Bedreddin Simâvî'nin eseri *Câmi‘u'l-Fusûleyn*'e yazılan haşiyedir.⁸²
- Muînü'l-Müftî: Defterde eserin müellifi belirtilmemiştir.
- Mühimmâtü'l-Müftî: İbn Kemal'in (Kemalpaşazâde Şemseddin Ahmed b. Süleyman) eseridir.
- Edilletü'l-şerîyye Ali el-Kârî İmâm Ebû Hanîfe: Defterde geçen bu eserin Ali el-Kârî tarafından kaleme alınan ve *Edilletü mu'tekadi Ebî Hanîfe fî hakkı ebeveyi'r-Resûl* isimli risalesinin olması muhtemeldir. Zira Ali el-Kârî bu eserinde Hz. Muhammed'in ebeveynlerinin imanı konusundaki Ebû Hanîfe'nin görüşlerini kanıtlayan bilgiler mevcuttur.⁸³
- El-Ahkâmü's-Sultâniyye: Devlet başkanı, devlet teşkilâtı, idarî, iktisâdî, kazaî yapısı ve işleyişiyle ilgili hükümlere bu konuları içeren hukuk dalına ve bununla ilgili eserlere ahkâmü's-sultâniyye adı verilmiştir. Defterde eserin yazarı belirtilmemiştir. Ancak günümüze ulaşan *Ahkâmü's-Sultâniyye* adında eser veren iki müellif bulunmaktadır. Bunlar Ebü'l-Hasan el-Mâverdî (ö. 1058) ve Ebû Ya‘lâ el-Ferrâ'dır.⁸⁴
- Cevâhîratü'l-Fetâvî: Defterde bu eserin müellifi belirtilmemiştir.
- Fetâvî-i Sûfiyye: Defterin bu eserin müellifi belirtilmemiştir.

⁷⁹ Murtaza Bedir, “Üsrûşenî”, *Türkiye Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi*, (İstanbul: TDV Yayınları, 2012), 42/392-393.

⁸⁰ Bedir, “Üsrûşenî”, 42/392-393.

⁸¹ Ali Bardakoğlu, “Câmi‘u'l-Fusûleyn”, *Türkiye Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi*, (İstanbul: TDV Yayınları, 1993), 7/108-109; Murtaza Bedir, “Üsrûşenî”, *Türkiye Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi*, (İstanbul: TDV Yayınları, 2012), 42/392-393.

⁸² Bardakoğlu, “Câmi‘u'l-Fusûleyn”, 7/108-109.

⁸³ Yusuf Şevki Yavuz, “Ebû Hanîfe”, *Türkiye Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi*, (İstanbul: TDV Yayınları, 1994), 10/138-143.

⁸⁴ Ali Şafak, “el-Ahkâmü's-sultâniyye”, *Türkiye Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi*, (İstanbul: TDV Yayınları, 1988), 1/554-555.

- Nûniyye: Nûniyye: Defterde müellifi belirtilmemiştir. Osmanlı âlimlerinden Hızır Bey'in (ö. 1459) *el-Kasîdetü'n-Nûniyye* adıyla bir eseri bulunmaktadır.⁸⁵

Belâgat Kitapları

- El-Mutavvel: Sa'düddin Mes'ûd bin Ömer bin Abdullah et-Taftâzânî'nin belâgata dair yazmış olduğu bu eser Osmanlı medreselerinde yüzyıllar boyu ders kitabı olarak okutulmuştur.⁸⁶ Belgede bu eserle ilgili kitaplar şöyledir:
- Seyid Şerif ale'l-Mutavvel
- Hüsameddin Ali hâşiye Seyid Şerif ale'l-Mutavvel Hüsamzade Ali es-seyyid
- Kasım Leysî ale'l-Mutavvel
- Hasan Çelebi ale'l-Mutavvel
- Kirmâni ale'l-Mutavvel
- Hataî ale'l-Mutavvel
- Hafîd ale'l-Mutavvel
- Miftah: Ebû Ya'kûb es-Sekkâkî'nin (ö. 626/1229) Arap grameri ve belagatına dair eseridir. Eserin tam adı *Miftâhu'l-Ulûm*'dur. Belgede geçen bu eserin şerhleri şöyledir:
- Kelimat-i Miftah,
- El-Kısmü's-sâlis Mine'l-Miftah
- Sadeddin ale'm-Miftah,
- Seyid ale'l-Miftah.

Tasavvuf-Me'vize (Vaaz, öğüt, ders) Dair Kitaplar

- İhyâü Ulûmi'd-Dîn: el-İmamü'l-Gazzâlî'nin en hacimli en önemli eserlerinden birisidir. Eser dört ciltten oluşmakta ve her ciltte on konu işlenmiştir. İslam dünyasında oldukça şöhret kazanan bu eser üzerine birçok çalışma yapılmıştır.⁸⁷ Ayrıca bu eser en önemli vaaz kitapları arasında yerini almaktadır.
- Minhâcü'l-Kâsîdîn: Ebü'l-Ferec İbnü'l-Cevzî'nin nikah, helal-haram, musiki, tövbe, şükür vs. konularda kaleme aldığı eseri olması muhtemeldir.⁸⁸

⁸⁵ Mustafa Sait Yazıcıoğlu, "*el-Kasîdetü'n-Nûniyye*", *Türkiye Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi*, (İstanbul: TDV Yayınları, 2001), 24/551.

⁸⁶ Şükrü Özen, "Tefâtânî", *Türkiye Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi*, (İstanbul: TDV Yayınları, 2011), 40/299-308.

⁸⁷ Mustafa Çağrıncı, "İhyâü Ulûmi'd-Dîn", *Türkiye Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi*, (İstanbul: TDV Yayınları, 2000), 22/10-13.

⁸⁸ Yusuf Şevki Yavuz-Casim Avcı, "İbnü'l-Cevzî, Ebü'l-Ferec", *Türkiye Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi*, (İstanbul: TDV Yayınları, 1999), 20/543-549.

- Minhâcü'l-'Abidîn: Gazzâlî'nin cenette gitme yolundaki engelleri ve bu engellerin nasıl aşılacağı yolundaki önerilerini anlatan dini eserlerinden birisidir. Bu eser üzerine sekiz kadar şerh yazılmıştır.⁸⁹
- Risâle-i Kuşeyrî: Mutasavvıf, tefsîr, hadis ve kelâm âlimi Abdülkerîm bin Hevâzin Kuşeyrî'nin (ö.1072) en önemli tasaavuf kaynaklarından biri sayılan eseridir.⁹⁰
- Kütü'l-Kulûb: Defterde müellif adının yazılmadığı bu eser kuvvetle muhtemel Ebû Tâlib el-Mekkî'nin (ö. 996) tasavvufa dair kaleme aldığı eser olmalıdır.⁹¹ Bu eser aynı zamanda en önemli vaaz kitapları arasında yer almaktadır.
- Mesnevî-i Şerif: Mesnevî, Mevlânâ Celâleddîn-i Rûmî (ö. 1273) tasavvuf anlayışını konu alan en önemli eserlerinden biridir.⁹²
- Hûlasâtü'l-Hakâyık: Defterde bu eserin müellifi belirtilmemiştir.
- Kitâbü'l-Hikme fî ve'l-Me'vize: Vaaz ve nasihat içerikli bu eserin müellifi yazılmamıştır.
- Muzhirü'l-İşkâl: Defterde müellifi yazılmamıştır. Şâbanzâde Mehmed Efendi'dinin bu isimde Mevlânâ'nın Mesnevî'sinde bulunan anlaşılması kolay olmayan kelimelerin Türkçe'ye yapılan açıklamalı tercümesi olan bir eseri mevcuttur.⁹³
- Tenvir es-Sikât: Defterde bu eserin yazarı belirtilmemiştir.
- Kasasü'l-Enbiyâ: *Kısas-ı enbiyâ* olarak da geçen peygamberlerin kıssalarını ve tarihlerini anlatan eserler için kullanılmaktadır.⁹⁴ Defterde geçen bu eserin müellifi Ebu'l Hasen Muhammed İbn Abdullah el-Kinânî'dir. Defterde bu isimle iki eser bulunmaktadır.
- Müsamere-i Muhyiddin el-Arabî: Müsamere, gece başlayıp sabaha kadar süren sazlı, sözlü eğlenceli sohbetlere verilen isimdir. İnsan ve hayvanlarla ilgili masalların anlatıldığı eserlere de bu isim verilmiştir. Daha sonra hükümdar veya devlet adamlarının hikayeleri, bir kişinin başından geçen olayları konu alan eserlere de bu ad verilmiştir. Defterde bu isimle geçen eserin müellifi Muhyiddin İbnü'l-Arabî olarak belirtilmiştir. Arabî, tam adı "*Muhâdaratü'l-ibrâr ve müsâmeretü'l-ahyâr fi'l-edebiyât ve'n-nevâdir ve'l-ahbâr*" olan

⁸⁹ H. Bekir Karlığa, "Gazzâlî", *Türkiye Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi*, (İstanbul: TDV Yayınları, 1996), 13/518-530.

⁹⁰ Süleyman Uludağ, "Kuşeyrî, Abdülkerîm bin Hevâzin", *Türkiye Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi*, (Ankara: TDV Yayınları, 2002), 26/473-475.

⁹¹ Bilal Saklan, "Kütü'l-Kulûb", *Türkiye Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi*, (Ankara: TDV Yayınları, 2002), 26/501-502.

⁹² Semih Ceyhan, "Mesnevî", *Türkiye Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi*, (Ankara: TDV Yayınları, 2004), 29/325-334.

⁹³ Reşat Öngören, "Şâbanzâde Mehmed Efendi", *Türkiye Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi*, (Ankara: TDV Yayınları, 2003), 28/457-458.

⁹⁴ M. Süreyya Şahin, "Kasasü'l-Enbiyâ", *Türkiye Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi*, (Ankara: TDV Yayınları, 2002), 25/495-496.

bu eserinde Hz. Muhammed'in soyu, yakın çevresi, silahları, binekleri, halifeler, ayetler, hadisler, diğer peygamberlerin hikayelerine yer vermiştir.⁹⁵

- Kitabü'l-Muhadarat ve'l-Müsamarat: Defterde bu eserin müellifi eş-şeyh Muhyiddin el-Arabî olarak geçmektedir.
- Ravzatü's-safadan bir nebevî: Defterde müellif adı belirtilmemiştir.
- Kevâkib el-Envarü'l-Ahmediyye fi Esrarü'l-Mucizatü'l-Muhammediye: Defterde müellif adı belirtilmemiştir.

Tabakat (Biyografi) İle İlgili Kitaplar

- Tabakât-ı Takıyyüddin: Takıyyüddin bin Abdülkadir Temîmî'ye (ö. 1601) ait olan bu eserin tam adı "*et-Tabakâtü's-seniyye fî Terâcimi'l-Hanefiyye*"dir. Bu eserde Hz. Muhammed'in hayatı, Ebû Hanîfe'nin biyografisi anlatılmıştır.⁹⁶
- Mevzuât-ı Ulûm Taşkoprizâde: Taşkoprizâde Ahmed Efendi'nin (ö. 968/1561) bu eserinin tam adı "*Miftâhu's-sa'âde ve misbâhu's-siyâde fî mevzû'ati'l-ulûm*"dur. Bu eser ilimler tarihi ve tasnifiyle ilgili biyobibliyografik ve ansiklopedik bir eserdir.⁹⁷
- Zeyl el-Tabakati'l-kebîr el-Sa'dani: İbn Sa'd'ın (ö. 845) en tanınmış eseri olan *el-Tabakati'l-kebîr* Hz. Muhammed'in hayatını anlatan en eski biyografilerden biridir. Siyer-megazi ve tabakat bölümlerinden oluşmaktadır.⁹⁸

Tarih İle İlgili Kitaplar

- Sirâcü'l-Mülûk: Muhammed b. Tutûşî'nin eseridir. Bu eser tarih, siyaset, fıkıh, kelâm, hadis, ahlak felsefesi, varlık felsefesi, nasihat ve şiir başta olmak üzere birçok alanı içinde barındıran bir eserdir.
- Tezkiretü'l-Mülûk ve'l vüzerâ: Anonim olan bu eser 18. Yüzyılın ilk yarısında yaşamış rütbeli bir İranlı memur tarafından yazıldığı tahmin edilmektedir. Beş bölümden oluşmakta ve Safevi Devlet teşkilatını anlatmaktadır.⁹⁹
- Câmî'u Ed'iyeti'n-nebî: Ebû Nuaym el-İsfahânî'nin eserlerinden biridir.¹⁰⁰

⁹⁵ Nebi Bozkurt, "Müsamere", *Türkiye Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi*, (İstanbul: TDV Yayınları, 2006), 32/75-76.

⁹⁶ Ayrıntılı bilgi için bk. Muharrem Kılıç, "Temîmî, Takıyyüddin bin Abdülkadir", *Türkiye Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi*, (İstanbul: TDV Yayınları, 2011), 40/424-425.

⁹⁷ Yusuf Şevki Yavuz, "Taşkoprizâde Ahmed Efendi", *Türkiye Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi*, (İstanbul: TDV Yayınları, 2011), 40/151.

⁹⁸ Mustafa Fayda, "İbn Sa'd", *Türkiye Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi*, (İstanbul: TDV Yayınları, 1999), 20/294-297.

⁹⁹ Cihat Aydoğmuşoğlu, *Şah Abbas ve Zamani*, (Ankara: Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Doktora Tezi, 2011), X.

¹⁰⁰ Osman Türer, "Ebû Nuaym el-İsfahânî", *Türkiye Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi*, (İstanbul: TDV Yayınları, 1994), 10/201-204.

- Kitab-ı Makrîzî: Mısırlı tarihçi Ebû Muhammed (ebü'l-Abbas) Takıyyüddin Ahmed b. Ali b. Abdilkâdir b. Muhammed el-Makrîzî'nin (ö. 1442) eseridir.¹⁰¹
- Mecmua-i Resâil: Defterde eserin sahibinin İbn Kemal olduğu belirtilmiştir.
- Esâmi-i Kütüb: Katib Çelebi'nin eserlerinden birisidir, eserin tam adı *Keşfü'z-Zunûn 'an esâmi'l-kütüb ve'l-fünûn'*dur. Bu eserde Arapça literatür hakkında geniş bilgiler verilmiştir.¹⁰²
- Şerh Hamâse: Arap edebiyatında kahramanlık şiirlerini konu alan antoloji türündeki eserlere hamâse adı verilmektedir.¹⁰³ Defterde bu isimle bir eser mevcuttur.
- Şerh Muallakât-ı Seb'a: Arap coğrafyasında cahiliye döneminde yedi seçkin şairin kasidelerine Muallakât adı verilmekteydi. Bu isimle pek çok eser ve şerhleri bulunmaktadır.¹⁰⁴
- Hüsnü'l-Muhâdara: Defterde müellifin adı belirtilmemiştir. Bu isimle Süyûtî'nin Mısır'da firavunlar dönemini, Mısır'ın Müslümanlar tarafından fethini, burada kurulan devletleri, alim ve şairleri vs. anlatan bir eseri bulunmaktadır.¹⁰⁵

Nahiv, Sarf ve Lugat İle İlgili Kitaplar

- Muğni'l-Lebîb: İbn Hişâm en-Nahvî'nin (ö. 761/1360) Arap gramerine dair eseridir. Yazar bu eserde nahiv ilmini bütün konularına ayırır. Nahiv meseleleri yanında sarf konuları, fonetik, belagât, kısmen lehçe farklılıkları ve tefsîre dair bazı konular üzerinde de durulmuştur. Bu eser üzerine birçok şerh ve haşiye yazılmıştır.¹⁰⁶ Defterde geçen eser Ahmed eş-Şümunnî tarafından kaleme alınan şerhtir.
- Kitab'ül-Nükhet: Defterde müellifi Süyûtî olarak yazılmıştır.
- Şerh Teshîl-i-Demâmînî: İbn Mâlik'in nahve dair yazdığı eserin şerhidir. Bu şerhin müellifi Ebubekir bin. Ömer el-Mahzûmî el-İskenderî ed-Demâmînî'dir (ö. 1424).¹⁰⁷
- Metn-i Elfiyye: İbn Malik'in Arap gramerine dair yazmış olduğu nahiv alanında en önemli eserlerden birisidir.¹⁰⁸

¹⁰¹ Eymen Fuad Seyyid, "Makrîzî", *Türkiye Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi*, (Ankara: TDV Yayınları, 2003), 27/448-451.

¹⁰² İlhan Kutluer, "Keşfü'z-Zunûn", *Türkiye Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi*, (Ankara: TDV Yayınları, 2002), 25/321-322.

¹⁰³ Ayrıntılı bilgi için bk. İsmail Durmuş, "Hamâse", *Türkiye Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi*, (İstanbul: TDV Yayınları, 1997), 15/437-440.

¹⁰⁴ Ayrıntılı bilgi için bk. Süleyman Tülücü, "Muallakât", *Türkiye Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi*, (İstanbul: TDV Yayınları, 2005), 30/310-312.

¹⁰⁵ Halit Özkan, "Süyûtî", *Türkiye Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi*, (İstanbul: TDV Yayınları, 2010), 38/188-198.

¹⁰⁶ M. Reşit Özbalıkçı, "Muğni'l-lebîb", *Türkiye Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi*, (İstanbul: TDV Yayınları, 2005), 30/384-386.

¹⁰⁷ Mehmet Reşit Özbalıkçı, "İbnü'd-Demâmînî", *Türkiye Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi*, (İstanbul: TDV Yayınları, 2000), 21/10-11.

- Kâfiye: İbn Hâcib (Osman b. Ömer) (ö. 1174) tarafından kaleme alınan nahive dair eserinin Radî tarafından yapılan şerhidir.¹⁰⁹
- Molla Câmî: İbnü'l-Hâcib'in *el-Kâfiye* adlı nahiv eserinin Abdurrahman-ı Câmî tarafından *el-Fevâ'idü'z-Ziyâ'iyye* adıyla kaleme aldığı şerhtir. Bu eser Osmanlı ilim kamuoyunda *Molla Câmî* olarak bilinmektedir. Nahiv sahasında medreselerin başlıca ders kitaplarından birisidir.¹¹⁰
- Kavâ'idü'l-İ'râb: Defterde yazar adı belirtilmemiştir ancak İbn Hişâm en-Nahvî'nin aynı adı taşıyan eseri olması muhtemeldir.¹¹¹
- Şerh Ünmûzec: Defterde eserin müellifi yazılmamıştır. Bu isimle Zemahşerî'nin (el-Ünmûzec) nahiv ile ilgili bir eseri bulunmaktadır.¹¹²
- Dav' ale'l-Misbâh: Arap dili ve edebiyatı âlimi Muarrızî'nin *el-Misbâh fi'n-nahv* adlı eserinin şerhidir.¹¹³
- Tertibü'l-Cemîl: Defterde müellifi belirtilmemiştir. Osmanlı şeyhülislamlarından Debbâğzade Mehmed Efendi'nin bu isimle bir eseri mevcuttur.¹¹⁴
- Sıhâh-i Cevherî: Arap dil âlimi İsmâil b. Hammâd Cevherî tarafından kaleme alınan *Tâcücü'l-luga* olarak bilinen en önemli eserlerinden biridir.¹¹⁵
- Çarperdi ale's-Şâfiye: Ahmed b. El-Hasan Fahrüddin el-Çarperdi'nin (öl. 1345-46) Vezir Ali el-Savî'nin isteği üzerine İbn el-Hâcib'in Şâfiye'sine yazdığı şerhtir.¹¹⁶
- Nahiv cümlesi: Defterde müellif ismi belirtilmemiştir.
- Şerhü'l-Kâfiye: İbnü'l-Hâcib'in (ö. 1249) Arap nahiviyle ilgili hazırladığı eserin şerhidir.¹¹⁷
- Şerh-ül-Elfiye: İbn Melek'e ait nahiv kurallarını anlatan bin beyitlik *Elfiye* adlı eserin şerhidir.¹¹⁸

¹⁰⁸ Abdülbaki Turan, "el-Elfiye", *Türkiye Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi*, (İstanbul: TDV Yayınları, 1995), 11/28-29.

¹⁰⁹ Hızlı, "Osmanlı Medreselerinde Okutulan Dersler ve Eserler", 43; Hulusi Kılıç, "el-Kâfiye", *Türkiye Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi*, (İstanbul: TDV Yayınları, 2001), 24/153-154.

¹¹⁰ Kılıç, "el-Kâfiye", 14/153-154.

¹¹¹ Bk. Mehmet Reşit Özbalıkcı, "İbn Hişâm en-Nahvî", *Türkiye Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi*, (İstanbul: TDV Yayınları, 1999), 20/74-77.

¹¹² Bk. Mustafa Öztürk-M. Suat Mertoğlu, "Zemahşerî", *Türkiye Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi*, (İstanbul: TDV Yayınları, 2013), 44/235-238.

¹¹³ M. Sadi Çöğenli, "Mutarrızî", *Türkiye Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi*, (İstanbul: TDV Yayınları, 2006), 31/375-377.

¹¹⁴ Bk. Mehmet İpşirli, "Debbâğzâde Mehmed Efendi", *Türkiye Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi*, (İstanbul: TDV Yayınları, 1994), 9/62-63.

¹¹⁵ Hulusi Kılıç, "Cevherî, İsmâil b. Hammâd", *Türkiye Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi*, (İstanbul: TDV Yayınları, 1993), 7/459.

¹¹⁶ Şükran Fazlıoğlu, "Nebi Efendi-zâde'nin Kaside fi el-kutub el-meşhure fi el-'ulûm'una göre bir medrese talebesinin ders ve kitab haritası", *Kutadgubilig -Felsefe-Bilim Araştırmaları*, (İstanbul: 2003), Sayı 3/18.

¹¹⁷ Kılıç, "el-Kâfiye", 14/153-154.

Kelâm, Hikmet, Heyet, Hendese, Hesab, Adab İle İlgili Kitaplar

- Şerhu'l-Makāsıd: Burhâniddîn Abdillâh el-Herevî el-Horâsânî et-Teftâzânî'nin (ö. 1390) kelâm ile ilgili *el-Makāsıd* adlı eserine yine kendisi tarafından kaleme aldığı şerhdir¹¹⁹.
- Ale'ş-Şerhi'l-Mevâkıf: Molla Fenâri'nin torunu dilci, kelâmcı ve fıkıhçı Fenârî Hasan Çelebi'nin (ö. 1486) Seyyid el-Cürcânî'nin kaleme aldığı *Şerhu'l-Mevâkıf* isimli eserine yazdığı şerhdir.¹²⁰
- Bahrü'l-Kelâm: Defterde bu eserin müellifi yazılmamıştır. Ebü'l-Muîn Nesefî'nin bu isimde bir eseri mevcuttur.¹²¹
- Şerh-i Nûniyye-i Hızır Beğ: Osmanlı âlimi Hızır Beğ'in (ö. 1459) *el-Kâsidedü'n-Nûniyye* adlı manzum akaid risâlesine yapılan şerhdir.¹²²
- Akîdetü't-Tahâvîyye: Muhammed bin Selâme et-Tahâvî'nin (ö. 933) akaid ile ilgili risâlesidir. Çeşitli kelâm konularını içermektedir.¹²³
- İsbât-ı Vâcib ma şerh: Kelâm ve felsefe terimi olarak Allah'ın varlığını kanıtlama olarak açıklanan İsbât-ı Vâcib hakkında İslam dünyasında eserler kaleme alınmıştır.¹²⁴ Defterde bu eserin müellifi belirtilmemiştir.
- Kādî Mîr ma Lârî: Esîrüddin el-Ebherî'nin *Hidâyet'l-hikme* isimli eserine Kādî Mîr Meybüdî tarafından şerh yazılmıştır. Defterde geçen bu eser ise Muslihuddin Lârî'nin (ö. 1572) Kādî Mîr tarafından yapılan şerh üzerine yazılan hâşiye olmalıdır.¹²⁵
- Seyyid 'ale't-Tecrîd: Defterde bu eserin müellifi belirtilmemiştir. Ancak Osmanlı medreselerinde ders kitabı olarak okutulan Seyyid Şerîf el-Cürcânî'ye ait *Hâşiyetü't-Tecrîd* isimli eseri bulunmaktadır.¹²⁶ Defterde ayrıca Tegrîd isimli şu eserler mevcuttur: *Şerh-i Tegrîd Ali Kuşcı, Hâşiye-i Tegrîd Hatibzade*.

¹¹⁸ Hızlı, "Osmanlı Medreselerinde Okutulan Dersler ve Eserler", 17(1)/34-35.

¹¹⁹ Özen, "Teftâzânî", 40/299-308.

¹²⁰ Cemil Akpınar, "Hasan Çelebi, Fenârî", *Türkiye Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi*, (İstanbul: TDV Yayınları, 1997), 16/313-315.

¹²¹ Yusuf Şevki Yavuz, "Nesefî, Ebü'l-Muîn", *Türkiye Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi*, (İstanbul: TDV Yayınları, 2006), 32/568-570.

¹²² Mustafa Said Yazıcıoğlu, "el-Kâsidedü'n-Nûniyye", *Türkiye Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi*, (İstanbul: TDV Yayınları, 2001), 24/571-572.

¹²³ Arif Aytakin, "el-Akîdetü't-Tahâvîyye", *Türkiye Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi*, (İstanbul: TDV Yayınları, 1989), 2/259-260.

¹²⁴ Bk. M. Saîd Özervarlı, "İsbât-ı Vâcib", *Türkiye Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi*, (İstanbul: TDV Yayınları, 2000), 22/495-497.

¹²⁵ Bk. Hulusi Kılıç, "Lârî, Muslihuddin", *Türkiye Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi*, (Ankara: TDV Yayınları, 2003), 27/103-104.

¹²⁶ Bk. Bekir Topaloğlu, "Tegrîdü'l-İ'tikâd", *Türkiye Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi*, (İstanbul: TDV Yayınları, 2011), 40/250-251.

- Şerhi'l-Çağmînî li-Kadîzâde: Çağmînî'nin el-Mûlahhas adındaki eserinin Kadîzâde tarafından yazılan şerhinin zor kısımlarını açıklamak için Kadîzâde'nin ve kendi görüşlerini eklediği hâşiyedir.¹²⁷
- Bircendî ale's-şerh-i Çağmînî: Abdülâlî el-Bircendî'nin Çağmînî'nin *el-Mûlahhas* isimli eserine Kadîzâde'nin yazdığı şerh üzerine kaleme aldığı hâşiyedir.¹²⁸
- Eşkâl-i Te'sis: Defterde müellifi belirtilmemiştir. Şemsuddin el-Semerkandî'nin bu isimli bir eseri mevcuttur, bu eser Euclides'in hendesî, matematik sahasındaki eserinden hareketle geometrik tanımlar, bazı teoremler ve hendesi cebrin temel fikirlerini içerecek şekilde hazırlanmıştır.¹²⁹
- İşârât-ül Ebû Sinan: İbn Sînâ'nın (ö. 1037) mantık, fizik ve metafizik ile görüşlerini ihtiva eden eseridir.¹³⁰ Defterde bu eserin "*Hâşiye ale's-şerhü'l-İşarat*" bir de hâşiyesi bulunmaktadır.
- Hallü Müşkilâtî'l-İşârât: İbn Sînâ'nın "*el-İşârât ve't-tenbîhât*" adlı eserine Nasîrüddîn-i Tûsî tarafından yapılan şerhtir.¹³¹
- İsfahânî ale't-Tavâli'i: Kādî Beyzâvî'nin (ö. 1286) *Ṭavâli'u'l-envâr min meṭâli'i'l-enzâr* adlı kelâm ilmine dair eserinin Şemseddin Mahmûd b. Abdurrahman el-İsfahânî tarafından yapılan şerhidir. El-Mufaddal er-Râgıb el-İsfahânî'nin yapmış olduğu şerhin tam ismi *Metâli'u'l-enzâr 'alâ Ṭavâli'i'l-envâr*'dir.¹³² Defterde Kādî Beyzâvî'nin bu eseriyle ilgili birkaç şerh bulunmaktadır.
- Eş-Şemsiyye: Defterde adı geçen bu eser el-Kazvînî'nin (ö. 1277) mantığa dair yazdığı risaleye Sa'eduddin isimli âlim tarafından yazılan hâşiyedir.¹³³
- Kara Davud ale's-seyyid: *el-Cezûlî'nin Delâ'ilü'l-hayrat* isimli salavat mecmuası üzerine yazılan Türkçe şerhtir.¹³⁴
- İşâgücî ma Hüsâm Kâtî: Mantık ilminin temel konularını içeren İşâgücî olarak bilinen eserin tam ismi "*Risâlet el-ebheriyye*", yazarı İbn Sina ekolünden olan filozof Ömer el-

¹²⁷ Cemil Akpınar, "Fethullah eş-Şîrvânî", *Türkiye Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi*, (İstanbul: TDV Yayınları, 1995), 12/463-466.

¹²⁸ Sadettin Ökten, "Çağmînî", *Türkiye Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi*, (İstanbul: TDV Yayınları, 1993), 8/182-183.

¹²⁹ Fazlıoğlu, "*Nebi Efendi-zâde'nin Kaside*", 24.

¹³⁰ Ali Durusoy, "el-İşârât ve't-tenbîhât", *Türkiye Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi*, (İstanbul: TDV Yayınları, 2001), 23/421-422.

¹³¹ Durusoy, "el-İşârât ve't-tenbîhât", 421-422.

¹³² Yusuf Şevki Yavuz, "Tavâliu'l-Envâr", *Türkiye Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi*, (İstanbul: TDV Yayınları, 2011), 40/180-181.

¹³³ Ali Durusoy, "eş-Şemsiyye", *Türkiye Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi*, (İstanbul: TDV Yayınları, 2010), 38/530-531.

¹³⁴ Hatice Kelpedin Arpaguş, "Kara Dâvud", *Türkiye Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi*, (İstanbul: TDV Yayınları, 2001), 24/359.

Ebheri'dir. Bu esere pek çok kişi şerh yapmıştır. Defterde geçen bu eser de İsbâgüci şerhidir.¹³⁵

- Fenârî ma Muhyiddin İsbâgüci: Fenari'nin İsbâgüci olarak bilinen esere yaptığı şerhdir. Fenârî'nin bu eseri Osmanlı döneminde oldukça revaç bulmuştur.¹³⁶
- Tehzîb ma Celâl: Teftâzânî'nin kaleme aldığı *Tehzîbü'l-mantık ve'l-keîâm* adlı eserin Molla Celal olarak da bilinen Muhammed d-Devvânî es-Sıddîki (ö. 502) tarafından mantık kısmının tamamlanmamış şerhidir.¹³⁷
- Makâmât-ı Harîrî: Harîrî'nin (ö. 1122) makâme türünde, toplumdaki sorunlara dikkat çekmek amacıyla kaleme aldığı elli kısa hikâyeden oluşan eseridir.¹³⁸
- Dürrü'l-Yetim fi şems ve'l-kahr: Defterde yazarı belirtilmemiştir.
- Nüzhetü'l-ezhân fi ıslâhi'l-ebdân: Defterde müellif ismi belirtilmemiştir. Ancak bu isimle Dâvûd-i Antâkî'nin (ö. 1599) bir eseri mevcuttur.¹³⁹
- Akrâbâdin: Eserin müellifi belirtilmemiştir.
- Zeyl Tabakatü'l-Kebir: Tabakat eseriyle tanınan hadis, tarih, siyer âlimi İbn Sa'd'ın kaleme aldığı *Kitâbü't-Tabakâti'l-kebîr* adlı eserinin zeyli olmalıdır.¹⁴⁰
- Tuhfe-i Mahmud tercümesi: Eserin müellifi belirtilmemiştir.

Sözlükler

- Esâs-ül-lugat: Defterde müellif ismi belirtilmemiştir.¹⁴¹
- Faik-ül-lugat
- Mağrib el-lugat
- Lisânü'l Arab
- Divan el-lugat
- Ahterî-i Kebîr: Muslihuddin Mustafa'nın (ö. 1560-1561) en meşhur Arapça-Türkçe eseridir.¹⁴² Defterde ayrıca Kâmus adıyla da sözlükler bulunmaktadır.

¹³⁵ Abdulkuddüs Bingöl, "İsbâgüci", *Türkiye Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi*, (İstanbul: TDV Yayınları, 2000), 22/488-489.

¹³⁶ Fazlıoğlu, "Nebi Efendi-zâde'nin Kaside", 19.

¹³⁷ Harun Anay, "Devvânî", *Türkiye Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi*, (İstanbul: TDV Yayınları, 1994), 9/257-262.

¹³⁸ Hulusi Kılıç, "el- Makâmât", *Türkiye Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi*, (Ankara: TDV Yayınları, 2003), 27/414-415.

¹³⁹ Bk. Ayşegül Demirhan Erdemir, "Dâvûd-i Antâkî", *Türkiye Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi*, (İstanbul: TDV Yayınları, 1994), 9/26-27.

¹⁴⁰ Bk. Mustafa Fayda, "İbn Sa'd", *Türkiye Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi*, (İstanbul: TDV Yayınları, 1999), 20/294-297. Defterde bu eser tabakat başlığı altında kaydedilmemiştir.

¹⁴¹ Zemahşerî'nin *Esâsü'l-belâga* adında Arapça mecazlar sözlüğü bulunmaktadır bk. Mustafa Öztürk-M. Suat Mertoğlu, "Zemahşerî", *Türkiye Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi*, (İstanbul: TDV Yayınları, 2013), 44/235-238.

¹⁴² Hulusi Kılıç, "Ahterî", *Türkiye Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi*, (İstanbul: TDV Yayınları, 1989), 2/184-185.

SONUÇ

Kaynaklara baktığımızda Çorlulu Ali Paşa Kütüphane'sinin uzun süre işlevselliğini yerine getirdiğini anlayabiliriz. 170 yılı aşkın bir hizmet veren ve çeşitli alanlarla ilgili kitapları bünyesinde barındıran Kütüphane'de belgedeki son kayıttan anlaşılacağı üzere 429 adet kitap bulunmaktaydı. Bu kitaplar daha çok dini kitaplar olup hadis, fıkıh, tefsîr, tarih, tabakat, nahiv vs. gibi çok çeşitli alanlardan müteşekkildir.

Kütüphanede kendi çağında şöhret kazanmış, ünlü âlimlerin en bilinen eserleri ve bunlara yapılan şerhler mevcuttur. Kütüphanede aynı zamanda Osmanlı memleketinde yetişen ünlü âlimlerin eserlerinin de bulunduğu görülmektedir. Mesela Şemsüddin Fenarî, İbn Melek, Hızır Bey, Molla Hüsrev, Taşköprüzâde Ahmed Efendi, İbn Kemal, Ebussuud Mehmed Efendi gibi birçok ünlü âlimin hadis, kelâm, fıkıh, fetva, tabakat, tarih vb. konularda kaleme aldığı eserler mevcuttur.

Nihayetinde pek çok değerli kitapları bünyesinde barındıran Osmanlı Devleti'nde uzun yıllar boyunca pek çok kişinin faydalandığı tahmin edilen Çorlulu Ali Paşa Kütüphanesi günümüzde faaliyet göstermemektedir. Kütüphanede bulunan 383 yazma ve 2 matbu kitaptan oluşan koleksiyon 1918 yılında Süleymaniye Kütüphanesi'ne taşınmıştır ve hâlen burada muhafaza edilmektedir.

Kaynakça

Arşiv Kaynakları

Başbakanlık Osmanlı Arşivi (BOA), Bâb-ı Defteri Başmuhasebe Muhallefat Halifeliği Kalemi Defterleri (D.BŞM.MHF.d.), 13242.

BOA, Maarif Nezareti Mektubi Kalemi (MF. MKT), 93/3.

BOA, İrade Evkaf (İ. EV), 15/37.

BOA, İ. EV, 27/42.

BOA, Babıali Evrak Odası (BEO), 1642/123147.

Topkapı Sarayı Müzesi Arşivi Defter (TSMA, D.), 9365/1.

Kaynak Eserler ve İncelemeler

Akgündüz, Ahmet, “Ebüssüüd Efendi”, *Türkiye Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi*. 10/365-371. İstanbul: TDV Yayınları, 1994.

Akpınar, Cemil, “Hasan Çelebi, Fenârî”, *Türkiye Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi*. 16/313-315. İstanbul: TDV Yayınları, 1997.

Akpınar, Cemil, “Fethullah eş-Şirvânî”, *Türkiye Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi*. 12/463-466. İstanbul: TDV Yayınları, 1995.

Aktepe, Münir, “Çorlulu Ali Paşa”, *Türkiye Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi*. 8/370-371. İstanbul: TDV Yayınları, 1993.

Algül, Hüseyin, “el-Mevâhibü'l-Ledünniyye”, *Türkiye Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi*. 29/421. Ankara: TDV Yayınları, 2004.

Altıkulaç, Tayyar, “İbnü'l-Cezerî”, *Türkiye Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi*. 20/551-557. İstanbul: TDV Yayınları, 1999.

Anay, Harun, “Devvânî”, *Türkiye Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi*. 9/257-262. İstanbul: TDV Yayınları, 1994.

Arpaguş, Hatice Kelpedin, “Kara Dâvud”, *Türkiye Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi*. 24/359. İstanbul: TDV Yayınları, 2001.

Ata, M. Mahfuz, “Kevâşî”, *Türkiye Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi*. 25/341-342. Ankara: TDV Yayınları, 2002.

Aydın, Hakkı, “Fusûlü'l-Bedâi'”, *Türkiye Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi*. 13/229-230. İstanbul: TDV Yayınları, 1996.

Aydınlı, Abdullah -İsmail Lütfi Çakan, “Aşere-i Mübeşşere”, *Türkiye Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi*. 3/ 547. İstanbul: TDV Yayınları, 1991.

- Aydoğmuşoğlu, Cihat, *Şah Abbas ve Zamanı*, Ankara: Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Doktora Tezi, 2011.
- Aytekin, Arif, “el-Akīdetü’t-Tahâvīyye”, *Türkiye Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi*. 2/259-260. İstanbul: TDV Yayınları, 1989.
- Bakırcı, Selami, “Ukberî”, *Türkiye Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi*. 42/66-67. İstanbul: TDV Yayınları, 2012.
- Baktır, Mustafa, “İbn Melek”, *Türkiye Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi*. 20/175-176. İstanbul: TDV Yayınları, 1999.
- Bardakoğlu, Ali, “Câmi‘u’l-Fusûleyn”, *Türkiye Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi*. 7/108-109. İstanbul: TDV Yayınları, 1993.
- Bedir, Murtaza, “Üsrûşenî”, *Türkiye Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi*. 42/392-393. İstanbul: TDV Yayınları, 2012.
- Bingöl, Abdulkuddüs, “İsâgücî”, *Türkiye Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi*. 22/488-489. İstanbul: TDV Yayınları, 2000.
- Bozkurt, Nebi, “Müsamere”, *Türkiye Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi*. 32/75-76. İstanbul: TDV Yayınları, 2006.
- Bursalı Mehmed Tâhir Efendi, *Osmanlı Müellifleri*. 1. Cilt. İstanbul: (tarihsiz).
- Cenez, Dilek Seniha, *18. Yüzyılda Bir Devlet Adamı: Çorlulu Ali Paşa (1706-1710)*, İstanbul: İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, 2017.
- Ceyhan, Semih, “Mesnevî”, *Türkiye Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi*. 29/325-334. Ankara: TDV Yayınları, 2004.
- Cici, Recep, “Osmanlı Klasik Dönemi Fıkıh Kitapları”. *Türkiye Araştırmaları Literatür Dergisi*. 3(5)/215-248. İstanbul: 2005.
- Coşkun, Muhammed, “el-Câmi‘ li-Ahkâmi’l-Kur’ân”, *Türkiye Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi*. 7/100-101. Ankara: TDV Yayınları, 2019.
- Çağrı, Mustafa, “İhyâü Ulûmi’d-Dîn”, *Türkiye Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi*, (İstanbul: TDV Yayınları, 2000), 22/10-13.
- Çakan, İsmail Lütü-Muhammed Eroğlu, “Abdullah b. Abbas”, *Türkiye Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi*. 1/76-79. İstanbul: TDV Yayınları, 1988.
- Çakan, İsmail Lütü, “Câmiu’l-Usûl li-Ehâdîsi’r-Resûl”, *Türkiye Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi*. 7/136. İstanbul: TDV Yayınları, 1993.
- Çöğenli, M. Sadi, “Mutarrizî”, *Türkiye Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi*. 31/375-377. İstanbul: TDV Yayınları, 2006.

Danişmend, İsmail Hami, *İzahlı Osmanlı Tarihi Kronolojisi*. 5. Cilt. İstanbul: Türkiye Yayınevi, 1971.

Defter-i Kütüphane-i Çorlulu Ali Paşa. İstanbul: Matbaa-i Âmire, 1303.

Durmuş, İsmail, “Adalı, Şeyh Mustafa”, *Türkiye Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi*. 1/347. İstanbul: TDV Yayınları, 1988.

_____, “Hamâse”, *Türkiye Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi*. 15/437-440. İstanbul: TDV Yayınları, 1997.

Durusoy, Ali, “el-İşârât ve’t-tenbîhât”, *Türkiye Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi*. 23/421-422. İstanbul: TDV Yayınları, 2001.

_____, “eş-Şemsiyye”, *Türkiye Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi*. 38/530-531. İstanbul: TDV Yayınları, 2010.

El-A’zamî, M. Mustafa, “Buhârî, Muhammed b. İsmâil”, *Türkiye Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi*. 6/368-372. İstanbul: TDV Yayınları, 1992.

Erdemir, Ayşegül Demirhan, “Dâvûd-i Antâkî”, *Türkiye Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi*. 9/26-27. İstanbul: TDV Yayınları, 1994.

Fayda, Mustafa, “İbn Sa’d”, *Türkiye Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi*. 20/294-297. İstanbul: TDV Yayınları, 1999.

Fazlıoğlu, Şükran, “Nebi Efendi-zâde’nin Kaside fî el-kutub el-meşhure fî el-‘ulûm’una göre bir medrese talebesinin ders ve kitab haritası”. *Kutadgubilig-Felsefe-Bilim Araştırmaları*. Sayı 3/191-221. İstanbul: 2003.

Güngör, Mevlüt, “Ferra Begavî”, *Türkiye Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi*. 5/340-341. İstanbul: TDV Yayınları, 1992.

Hâfız Hüseyin Ayvansarâyî, *Mecmuâ-i Tevârih*, haz. Fahri Ç. Derin-Vâhid Çabuk. İstanbul: Edebiyat Fakültesi Basımevi, 1985.

_____, *Vefeyât-ı Selâtîn ve Meşâhîr-i Ricâl*, haz. Fahri Ç. Derin. İstanbul: Edebiyat Fakültesi Matbaası, 1978.

Hatiboğlu, İbrahim, “Muhibbüddin et-Taberî”, *Türkiye Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi*. 31/38-39. İstanbul: TDV Yayınları, 2006.

Hızlı, Mefail, “Osmanlı Medreselerinde Okutulan Dersler ve Eserler”, *Uludağ Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi*. 17 (1)/25-46. Bursa: 2008.

İnalcık, Halil, *Osmanlı İmparatorluğu: Klâsik Çağ (1300-1600)*, çev. Ruşen Sezer. İstanbul: YKY, 2003.

İpşirli, Mehmet, “Debbağzâde Mehmed Efendi”, *Türkiye Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi*. 9/62-63. İstanbul: TDV Yayınları, 1994.

- Kandemir, M. Yaşar, “Tirmizî”, *Türkiye Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi*. 41/202-204. İstanbul: TDV Yayınları, 2012.
- _____, “el-Câmi‘u’s-Sahîh”, *Türkiye Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi*. 7/124-129. İstanbul: TDV Yayınları, 1993.
- _____, “el-Muvatta’”, *Türkiye Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi*. 31/416-418. İstanbul: TDV Yayınları, 2006.
- _____, “İbn Mâce”, *Türkiye Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi*. 20/161-162. İstanbul: TDV Yayınları, 1999.
- _____, “Kâdı İyâz”, *Türkiye Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi*. 24/116-118. İstanbul: TDV Yayınları, 2001.
- _____, “Münzirî”, *Türkiye Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi*. 32/35-37. İstanbul: TDV Yayınları, 2006.
- _____, “Kırk Hadis”, *Türkiye Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi*. 25/467-470. Ankara: TDV Yayınları, 2002.
- _____, “Mukaddimetü İbni’s-Salâh”, *Türkiye Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi*. 31/121-124. İstanbul: TDV Yayınları, 2006.
- _____, “Zeynüddin İrâkî”, *Türkiye Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi*. 19/118-121. İstanbul: TDV Yayınları, 1999.
- Karlığa, H. Bekir, “Gazzâlî”, *Türkiye Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi*. 13/518-530. İstanbul: TDV Yayınları, 1996.
- Kaya, Erdal, *Kasapzade İbrahim Efendi ve “El-Ezhar fî şerhi’l-İzhar” Adlı Eseri (İnceleme ve Tahkik)*. İstanbul: Marmara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Doktora Tezi, 2007.
- Kaya, Eyüp Said, “el-Mebsût”, *Türkiye Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi*. 28/214-216. Ankara: TDV Yayınları, 2003.
- _____, “Nevâzil”, *Türkiye Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi*. 33/34-35. İstanbul: TDV Yayınları, 2007.
- Kılıç, Hulusi, “İbnü’l-Hâcib”, *Türkiye Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi*. 21/55-58. İstanbul: TDV Yayınları, 2000.
- _____, “el-Kâfiye”, *Türkiye Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi*. 24/153-154. İstanbul: TDV Yayınları, 2001.
- _____, “Cevherî, İsmâil b. Hammâd”, *Türkiye Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi*. 7/459. İstanbul: TDV Yayınları, 1993.

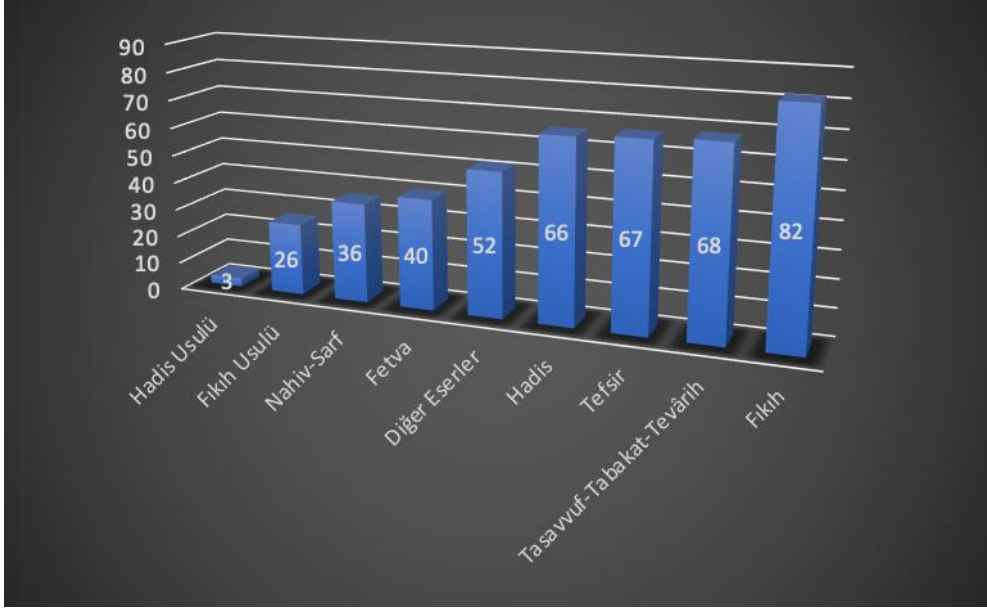
- _____, “Lârî, Muslihuddin”, *Türkiye Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi*. 27/103-104. Ankara: TDV Yayınları, 2003.
- _____, “el-Makâmât”, *Türkiye Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi*. 27/414-415. Ankara: TDV Yayınları, 2003.
- _____, “Ahterî”, *Türkiye Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi*. 2/184-185. İstanbul: TDV Yayınları, 1989.
- Kılıç, Muharrem, “Temîmî, Takıyyüddin bin Abdülkadir”, *Türkiye Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi*. 40/424-425. İstanbul: TDV Yayınları, 2011.
- Kılıçer, M. Esat, “el-Fetâva’z-Zahîriyye”, *Türkiye Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi*. 6/376-377. İstanbul: TDV Yayınları, 1992.
- Kınaylı, Hüsnü, “Çorlulu Ali Paşa Camii, Medresesi, Kütüphanesi”, *İstanbul Ansiklopedisi*. 8/4105-4109. İstanbul: Koçu Yayınları, 1966.
- Koca, Ferhat-Murtaza Bedir, “Penzevî, Ebü’l-Usr”, *Türkiye Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi*. 34/264-266. İstanbul: TDV Yayınları, 2007.
- Koca, Ferhat, “Mir’âtü’l-Usûl”, *Türkiye Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi*. 30/148. İstanbul: TDV Yayınları, 2005.
- _____, “Burhâneddin Mergînânî”, *Türkiye Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi*. 29/182-183. Ankara: TDV Yayınları, 2004.
- Kubilay, Ayşe Yetişkin, *XVIII. Ve XIX. Yüzyıl İstanbul Kütüphanelerinin Mimarisi*, İstanbul: İstanbul Teknik Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, 1998.
- Kutluer, İlhan, “Keşfü’z-Zunûn”, *Türkiye Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi*. 25/321-322. Ankara: TDV Yayınları, 2002.
- Kütükoğlu, Mübahat S., *XX. Asra Erişen İstanbul Medreseleri*. Ankara: TTK, 2000.
- Marti, Huriye, “et-Tarîkatü’l-Muhammediyye”, *Türkiye Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi*. 40/106-108. İstanbul: TDV Yayınları, 2011.
- Maydaer, Saadet, “XVI. Yüzyılda Bir Osmanlı Müderrisi: Mevlana Muslihuddin Efendi ve Mirası”, *Uludağ Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi*. 20 (1)/117-155.
- Ökten, Sadettin, “Çağmîni”, *Türkiye Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi*. 8/182-183. İstanbul: TDV Yayınları, 1993.
- Öngören, Reşat, “Şâbanzâde Mehmed Efendi”, *Türkiye Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi*. 28/457-458. Ankara: TDV Yayınları, 2003.
- Özbalıkçı, M. Reşit, “Muğni’l-lebîb”, *Türkiye Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi*. 30/384-386. İstanbul: TDV Yayınları, 2005.

- _____, “İbnü’l-Demâmînî”, *Türkiye Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi*. 21/10-11. İstanbul: TDV Yayınları, 2000.
- _____, “İbn Hişâm en-Nahvî”, *Türkiye Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi*. 20/74-77. İstanbul: TDV Yayınları, 1999.
- Özel, Ahmet, “İbn Âdil”, *Türkiye Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi*. Ek-1/583-585. İstanbul: TDV Yayınları, 2016.
- _____, “Ali el-Kârî”, *Türkiye Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi*. 2/403-405. İstanbul: TDV Yayınları, 1989.
- Özen, Şükrü, “Mâtürîdî”, *Türkiye Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi*. 28/146-151. Ankara: TDV Yayınları, 2003.
- _____, “Tenkîhu’l-Usûl”, *Türkiye Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi*. 40/454-458. İstanbul: TDV Yayınları, 2011.
- _____, “Teftâzânî”, *Türkiye Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi*. 40/299-308. İstanbul: TDV Yayınları, 2011.
- Özervarlı, M. Sait, “İsbât-ı Vâcib”, *Türkiye Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi*. 22/495-497. İstanbul: TDV Yayınları, 2000.
- Özhasta, Selin Özhasta, *Osmanlı Mimarlığında Bir Bani: Çorlulu Ali Paşa ve Eserleri*, Konya: Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, 2019.
- Özkan, Halit, “Süyûtî”, *Türkiye Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi*. 38/188-198. İstanbul: TDV Yayınları, 2010.
- Öztürk, Mustafa-M. Suat Mertoğlu, “Zemahşerî”, *Türkiye Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi*. 44/235-238. İstanbul: TDV Yayınları, 2013.
- Saklan, Bilal, “Kütü’l-Kulûb”, *Türkiye Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi*. 26/501-502. Ankara: TDV Yayınları, 2002.
- Seyyid, Eymen Fuad, “Makrîzî”, *Türkiye Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi*. 27/448-451. İstanbul: TDV Yayınları, 2003.
- Şahin, M. Süreyya, “Kasasü’l-Enbiyâ”, *Türkiye Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi*. 25/495-496. İstanbul: TDV Yayınları, 2002.
- Şafak, Ali, “el-Ahkâmü’s-sultâniyye”, *Türkiye Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi*. 1/554-555. İstanbul: TDV Yayınları, 1988.
- Tanman, M. Baha, “Çorlulu Ali Paşa Külliyesi”, *Türkiye Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi*. 8/371-373. İstanbul: TDV Yayınları, 1993.
- Târîh-i Râşid ve Zeyli Râşid Mehmed Efendi ve Çelebizâde İsmail Âsım Efendi (1071-1141/1660-1729)*, haz. Abdülkadir Özcan vd. İstanbul: Klasik yay., 2013.

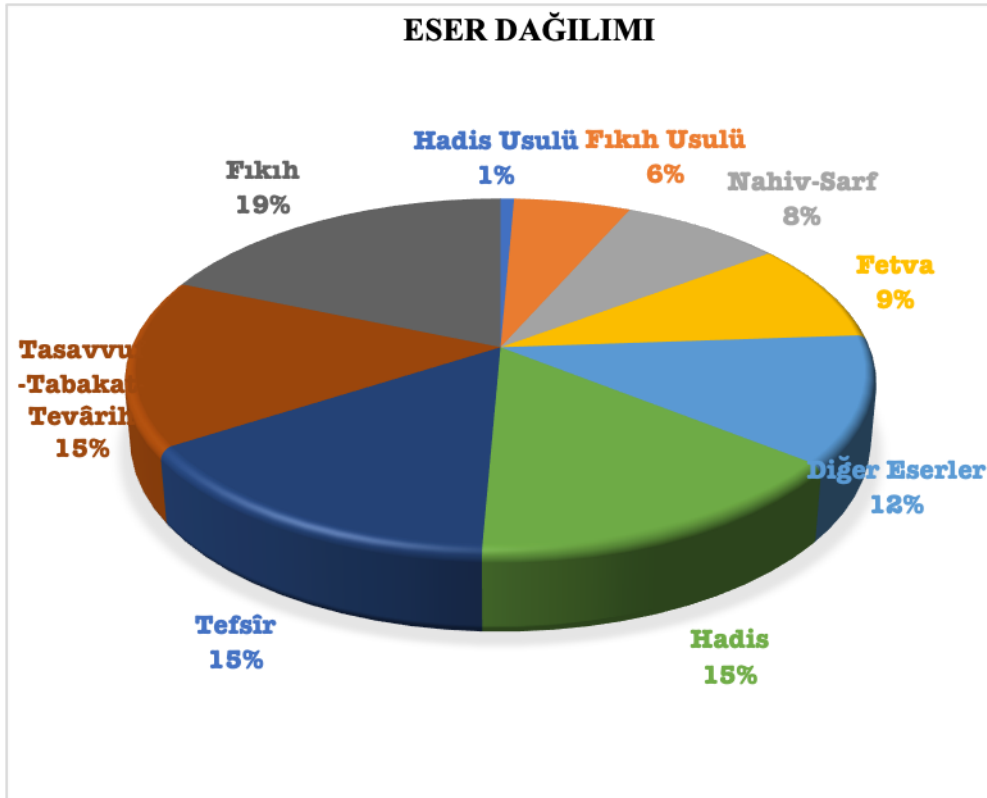
- Tomar, Cengiz, “Sehâvî, Şemseddin”, *Türkiye Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi*. 36/313-316. İstanbul: TDV Yayınları, 2009.
- Topal, Mehmet, *Silâhdar Fındıklılı Mehmed Ağa Nusretnâme Tahlil ve Metin (1106-1133/1695-1721)*. İstanbul: Marmara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Doktora Tezi, 2001.
- Topaloğlu, Bekir, “Tecrîdü’l-İ’tikâd”, *Türkiye Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi*. 40/250-251. İstanbul: TDV Yayınları, 2011.
- Turan, Abdülbaki, “el-Elfıyye”, *Türkiye Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi*. 11/28-29. İstanbul: TDV Yayınları, 1995.
- Tülücü, Süleyman, “Muallakât”, *Türkiye Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi*. 30/310-312. İstanbul: TDV Yayınları, 2005.
- Türer, Osman, “Ebû Nuaym el-İsfahânî”, *Türkiye Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi*. 10/201-204. İstanbul: TDV Yayınları, 1994.
- Uğur, Mücteba, “el-Câmi’us-Sagîr”, *Türkiye Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi*. 7/113-114. İstanbul: TDV Yayınları, 1993.
- Uludağ, Süleyman, “Delâilü’l-Hayrât”, *Türkiye Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi*. 9/113-114. İstanbul: TDV Yayınları, 1994.
- _____, “Kuşeyrî, Abdülkerîm bin Hevâzin”, *Türkiye Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi*. 26/473-475. Ankara: TDV Yayınları, 2002.
- Uzunçarşılı, İsmail Hakkı, *Osmanlı Devletinin İlmiye Teşkilâtı*. Ankara: TTK, 1988.
- Uzunpostalıcı, Mustafa, “Ebû Hanîfe”, *Türkiye Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi*. 10/131-138. İstanbul: TDV Yayınları, 1994.
- Yavuz, Yusuf Şevki, “Beyzâvî”, *Türkiye Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi*. 6/100-103. İstanbul: TDV Yayınları, 1992.
- _____, “Fahreddin er-Râzî”, *Türkiye Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi*. 12/89-95. İstanbul: TDV Yayınları, 1995.
- _____, “Ebû Hanîfe”, *Türkiye Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi*. 10/138-143. İstanbul: TDV Yayınları, 1994.
- _____, “Taşköprizâde Ahmed Efendi”, *Türkiye Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi*. 40/151. İstanbul: TDV Yayınları, 2011.
- _____, “Nesefî, Ebü’l-Muîn”, *Türkiye Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi*. 32/568-570. İstanbul: TDV Yayınları, 2006.
- _____, “Tavâliu’l-Envâr”, *Türkiye Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi*. 40/180-181. İstanbul: TDV Yayınları, 2011.

Yavuz, Yusuf Şevki-Casim Avcı, “İbnü’l-Cevzî, Ebü’l-Ferec”, *Türkiye Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi*. 20/543-549. İstanbul: TDV Yayınları, 1999.

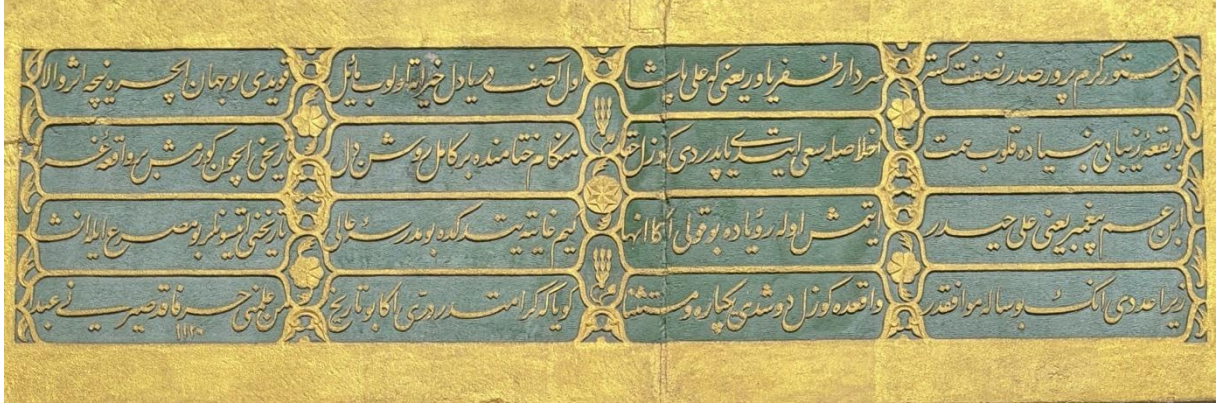
Yazıcıoğlu, Mustafa Sait, “*el-Kasîdetü’n-Nûniyye*”, *Türkiye Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi*. 24/551. İstanbul: TDV Yayınları, 2001.

Şekil 1

Şekil 2

Resim 1: Çorlulu Ali Paşa Medrese-Kütüphane girişindeki kitabe

Resim 2: Çorlulu Ali Paşa Medrese-Kütüphane girişi

Resim 3: Kütüphane girişi

Resim 4: Kütüphane binasının taş konsolları

Resim 5: Medrese-kütüphane avlusu

Transkripsiyon

Hüdâvendigâr esbak cennetmekân firdevs-i âşiyân merhum ve mağfurleh Sultan Abdülhamid Han tâbe-serâhu hazretlerinin evkâf-ı celîyelerine mülhak Sadrazam esbak merhum Çorlulu Ali Paşa'nın İslambol'da Esirpazarı kurbunda kâin Dârülhadis Medresesi dahilinde fevkânî kütüphanelerinde hayatlarında vakf ve vaz' buyurdıkları funûn u müteaddiden kütüb ü mevkûfa müddet-i vefireden berü tahrir olmadıgından vakf-ı müşârünileyhin kâimmakam mütevellisi ricâl-i devlet-i 'aliyeden hâlâ darphâne-i âmire emini saadetlü İbrahim Sarım Efendi hazretleri iltimaslarıyla taraf-ı şer' den mürsel Kâtib Mehmed Efendi kütüphâne-i mezkûra varub bi-garez-i müslimin huzurlarında kâimmakam mûmâileyh hazretleri taraflarından vekîl-i mürseli Hâfız Ömer Efendi ve kütüphâne-i mezkûrenin hâfız-ı kütübî Mehmed Efendi ve Kâtib Vefik Ahmed Efendi tarafından kezalik vekîl-i mürseli Ahmed Efendi nâm kimesneler marifetleri ve marifet-i şerle kütüb ü mevkûfa-i mevcûdatın bervech-i âtî beher fenden esâmî ve evsaf-ı tasrih ve defter-i atîke tasdik olunarak tahrir ve terkim olunan defter budur ki bervech-i âtî zikr olunur fi el-yevmü'l-hâmis ve'l-'işrîn Cemâziyelâhir sene selâsîn ve mieteyn ve elf [25 C 1230/4 Haziran 1815]		
Kebir Mushaf-ı şerif Cild 1	def'a kebir Mushaf-ı şerif Cild 1	def'a Mushaf-ı şerif kebir Cild 1
Der-beyan-ı Tefsîr-i şerif		
Tefsîr-i Beyzâvî icrâ-i müteferrika nâkis Cild 1	def'a Tefsîr-i Beyzâvî evvelden noksan Cild 2	Sâdî Çelebi ale'l-Beyzâvî Cild 1
def'a Sâdî Çelebi ale'l-Beyzâvî Cild 1	def'a Sâdî Çelebi ale'l-Beyzâvî Cild 1	def'a Sâdî Çelebi ale'l-Beyzâvî Cild 1
Hüsameddin ale'l-Beyzâvî nâkis Cild 2	Sinan Efendi ale'l-Beyzâvî evvel Cild 1	
def'a Sinan Efendi ale'l-Beyzâvî evvel Cild 1	Molla Hasan ve ale'l-Beyzâvî evvel Cild 1	
Sadreddinâde ale'l-Beyzâvî Cild 1	Şahab Efendi ale'l-Beyzâvî Cild 4	
Fethü's-celîl ale'l-Beyzâvî Cild 1	Kazerûni ale'l-Beyzâvî Cild 1	
Sadık Geylanî ale'l-Beyzâvî Cild 1	Arif ale'l-Beyzâvî cild-i evvel Cild 1	
Kevâkibzâde ale'l-Beyzâvî Cild 1	Hâşiye Şeyhzâde ale'l-Beyzâvî Cild 1	
Hâşiye Beyzâvî el-İmâm es-Süyûtî Cild 2	Salikvani ale'l-Beyzâvî Cild 1	
Bostanzâde ale's-Suretü'l-inâm Cild 1	Tefsîr-i Keşşâf nüsha Çârperdî Cild 1	
def'a Tefsîr-i Keşşâf evvelden nâkis Cild 1	Keşfü'l-Keşşâf Cild 1	
Taftazanî ale'l-Keşşâf Cild 1	Ekmeleddin ale'l-Keşşâf Cild 1	
Kutbeddin ale'l-Keşşâf Cild 1	Elnısfü'l Evvel min-Külliyetü'l tıb ale'l-Keşşâf Cild 1	
Hâşiye Keşşâf es-Seyyid-i şerif Cild 1	Tefsîr İbn Âdil Cild 3	
Tefsîr-i Şeyhülislam Ebubekir Mehmed el-	Tefsîr Kebirü'l-imam Fahreddin er-Râzî Cild 4	

Hüdâver Cild 1		
Tefsîr-i İbn Abbas Cild 2	Tefsîr-i Me'âlimü't-tenzil el-Begavî Cild 2	
def'a Tefsîr Me'âlimü't- tenzil Cild 1	Tefsîr-i İbn Âdil Cild 3	
Tefsîr-i Kurtubî Cild 2	Tefsîr Kevaşî Evvel nâkıs Cild 1	Tefsîr-ü'l-Teysir Cild 1
Tefsîr-i Ebu Hayyan Cild 3	Kıt'â min-Tefsîr-i Teysîr Cild 1	Tefsîr-i Ebussuud Cild 1
def'a Tefsîr-i Ebussuud Cild 1	Te'vilât, Ebu Mansur el- Mâturîdî Cild 1	Usûlü'l- Kur'ân Mevlânâ Muhammed Râzî Cild 1
def'a el-Halvetü'l-Kur'ân Cild 1	Î'râbü'l-Kur'ân Ebü'l-Bekâ Cild 2	Tefsîr-i Münâsebat Bekâi Cild 5
Tefsîr Keşf-i İzâh Cild 1	Tertib-i Zibâ Cild 1	def'a Tertib-i Zibâ Cild 1
Tefsîr-ü'l İmamü's-Süyûtî Cild 1		
Cem' 67		
Der-beyân-ı Hadis-i Şerîf		
Buhârî-i şerif eczâ-i tamam Cild 1	def'a Buhârî-i şerif Cild 1	Kirmânî ale'l-Buhârî Cild 3
Kastamoni ale'l-Buhârî Cild 4	Feth'ul-Bari ale'l-Buhârî nâkıs Cild 1	Sahih-i Tirmizî Cild 1
Sahih-i Müslim Cild 1	Muvatta' İmam Melek İbn es-seyid Cild 1	İbn Mâce Cild 1
El-Mutî' şerh-ül-Muvatta' Cild 1	Müsned İmâm-ı Âzam Cild 1	Ali el-Kârî Müsned-i İmâm Cild 1
Mesâbih-i şerif Cild 1	def'a Mesâbih-i şerif Cild 1	İbn Melek ale'l-Mesâbih Cild 1
def'a İbn Melek ale'l- Mesâbih Cild 2	Zeynü'l-arab ale'l-Mesâbih Cild 1	İbn Melek ale'l-Meşârik Cild 1
def'a İbn Melek ale'l- Meşârik Cild 1	Mişkât-u Mesâbih Cild 1	Mirkat-u ale'l-Mişkâti Ali el- Kârî Cild 2
def'a Mirkat ale'l-Mişkât Cild 1	Şifâ Kadı İyâz Cild 1	Nesimu'l-Riyâz ale's-Şifâ Kadı İyâz Cild 2
def'a Nesimu'l-Riyâz ale's- Şifa Cild 2	Câmi'ü's-sagîr el-İmâm es- Süyûtî Cild 1	def'a Câmi'ü's-sagîr şerh Cild 1
Feyzü'l-kadir ale'l- Câmi'ü's-sagîr Cild 1	Tergîb ve't-terhîb el- İmâmü'l- Münzirî Cild 1	Mevâhibü'l-Ledünniyye Cild 1
Tahrîc Ehadis Tarîk-i Muhammediyye Cild 1	Şerh-i Delâilü'l-Hayrâtü'l- Muhammed el-Mehdi eczâ-i müteferrika Cild 1	
Kavlü'l-bedî'î's-salâti İmam-el-Sehâvî Cild 1	Ziyâdât Câmi'ü's-sagîr es-Süyûtî Cild 1	
Cami'ü'l-usûl Cild 2	Mesânid el-'aşere Cild 1	Er-Riyâz'ün-nadire fî fezâ'il i'l-'aşere Cild 1
Nihâyet-ül-İbn Esîr Cild 1	def'a Nihâyet-ül-İbn Esîr Cild 1	def'a Feyzü'l-kadir ale'l- Câmi'ü's-sagîr Cild 2

Kitâbü'l-Dîbâce ale's- Sahih-i Müslim Cild 1	Mirkatü's-Suud ale sünen Cild 1	Şerh Menâfiu'l-Ahyâr Cild 1
Delâilü'l-Hayrât Cild 1	ذممة ale'ş- Şifâ Cild 1	Hısnü'l-Hasîn Cild 1
Şerh Câmi'ü's-sagîr el-menâvi-i kebir Cild 3	Şerh Sahih-i Müslim cild 1	Metin-i Câmi'ü's-sagîr Cild 1
Tarîkat-ı Muhammediyye cild 1	Şerh Şifâ Ali el-Kârî eczâ Cild 1 baha 24	Hadis-i erbain Kemal Paşa Cild 1
Nûniyye Cild 1		
Cem' 66		
Usûl ü hadis-i şerif		
İbn Salâh fi Usûlü'l-hadis Cild 1	Elfiyye-İrâkî ma şerhi Cild 1	Tavzîh-i Nuhbetü'l-Fiker Cild 1
Fıkıh-ı şerif		
Metn-i Kûdûrî Cild 1	Müşkilât-ı Kûdûrî Cild 1	Hulâsa-i şerh-i Kûdûrî Cild 1
ذممة ale'l-Kûdûrî Cild 2	def'a Nısfü'l-evvel mine'l Hudurî(?) Cilt 2	Câmi' şerh Muhtasarü'l-Kudûrî Cild 1
Zahirî ale'l-Kudûrî Cild 1	Cevherî ale'l-Kudûrî Cild 1	Akta ale'l-Kudûrî Cild 1
Hidâye Cild 1	def'a Hidâye Cild 1	İnaye ale'l- Hidâye Cild 2
İbn Hemmâm ale'l- Hidâye Cild 3	def'a İbn Hemmâm ale'l- Hidâye Cild 3	def'a İbn Hemmâm ale'l- Hidâye Cild 1
Sâdi ale'l- Hidâye Cild 1	def'a Sâdi ale'l- Hidâye Cild 1	Umdetü Ashab il-bidaye ve'l-nihaye fî tahrir-i mesâil el- Hidâye Cild 1
Mülteka'l-Ebhur Cild 1	def'a Mülteka'l-Ebhur Cild 1	Mecmu'ul-Enhur ale'l-Mülteka'l-Ebhur nakıs Cild 2
Fevâid ale'l-Mülteka'l-Ebhur Cild 1	Şerh Mülteka nakıs Cild 2	Tenvirü'l-Ebsâr Cild 1
Mine'l-Fikâr şerh Tenvirü'l-Ebsâr Cild 1	def'a Mine'l-Fikâr şerh Tenvirü'l-Ebsâr Cild 1	
İbrahim Halebî Sagîr Cild 1	Dürer-i Gurer Cild 1	Şürünbalili ale'd-Dürer eczâ Cild 1
Azmî ale'l-Dürer cild 1	Vânî ale'l-Dürer cild 1	Sadru'ş-şerife cild 1
Ahî Ali Sadru'ş-şerife Cild 1	def'a Sadru'ş-şerife nakıs Cild 1	Kemaleddin ale's-Sadru'ş-şerife Cild 1
İslâh-ı izâh Cild 1	Kahtânî Cild 1	Eşbâh Cild 1
Tenvirü'l-Ebsâr ale'l-Eşbâh Cild 1	Şerh Kenzü'l-Zeylâî Cild 2	def'a Şerh Kenzü'l- Zeylâî Cild 2
def'a Kenzü'l-Zeylâî Cild 2	Şerh Kenzü'l-Mukaddes Cild 4	Şerh Kenzü'l-Aynî Cild 2
Şerh Kenzü'l-Mahmudi Cild 2	Bahr-i Raif Cild 1	Şerh Kenzü'l-Balizâde Cild 1
Uyûn-ül-hakâik fî şerh	İhtiyar şerh Muhtar	

Kenzü'l-Dekâik Cild 1	Cild 1	
Şerh-i manzume Neseфі Cild 1	Ziyâü'l-Ma'nevî ale'l-Mukaddemetü'l-Gaznevî Cild 1	İbn Kemal ale'l- Ferâiz Cild 1
def'a Kahtânî Cild 1	Seyid ale'l-Ferâiz Cild 1	Fıkıh Nâfi' Cild 1
Fethü'l-Kadir Cild 3	Kasabzâde Şerh-i Mülteka Cild 1	Câmi'u's-sagîr fi'l-fıkıh Cild 1
Fusûl-ül-ahkâm Cild 1	Mecma'i'l-Bahreyn İbn Melek Cild 1	Risale-i Ferâiz Cild 1
def'a Şürübülali ale'l-Dürer Cild 1		
Cem' 82		
Fetâvî-i Şerife		
Mebisât Serahsî Cild 7	Mebisât Serahsî Cild 8	Kâdîhân Cild 1
def'a Kâdîhân Cild 1	Hulâsatü'l-Fetâva Cild 1	def'a Hulâsatü'l-Fetâvî Cild 1
def'a Hulâsatü'l-Fetâvî Cild 1	Bezzâzî Cild 1	def'a Bezzâzî Cild 1
Fetâva'z-Zahîriyye Cild 1	Mecma'u'n-nevâzil ve'l-vâkı'ât' Cild 1	Muhtârâtü'n-nevâzil Cild 1
Fusûlü'l-İmâdî Cild 1	Fusûlü'l-Üsrüşenî Cild 1	Câmi'u'l-Fusûleyn Cild 1
def'a Câmi'u'l-Fusûleyn Cild 1	Nuru'l-ayn fi' islâh Câmi'u'l-Fusûleyn Cild 1	
Fenniyye Cild 1	Münyetü'l-müftî Cild 1	Mühimmâtü'l-Müftî İbn Kemal Cild 1
Edilletü'l-şerîyye Ali el-Kârî İmâm Ebû Hanîfe Cild 1		
Ahkâmü's-Sultâniyye Cild 1	Cevâhîratü'l-fetâvî Cild 1	Fetâvî-i Sûfiyye Cild 1
Şerhü'l Ziyâdâtü'l Attâbî Cild 1	Ziyâdât-ı Câmi' İmâm Mehmed ma şerh Cild 1	Nûniyye Cild 1
Cem' 40		
Usûl ü Fıkıh-ı Şerif		
Metn-ü Pezdevî Cild 1	Keşf Pezdevî Cild 2	Tavzîh Cild 1
Tagyîrü't-Tenkîh İbn Kemal Cild 1	Telvih ale't-Tavzîh nakıs Cild 1	Hasan Çelebi ale't-Telvih Cild 1
Berdâî ale't-Telvih Cild 1	Tûnî ale't-Telvih Cild 1	Fethü'l-müncî ale'l-muğnî Cild 1
Mensûr Kâni ale'l-muğnî Cild 1	Mir'ât Mirkât Cild 1	Muhtasar İbn Hacib Cild 1
Sâdî ale'ş-şerh Muhtasarâ-ül-Müntehâ Cild 1	Şerh ale'l-Muhtasarâ-ül-Müntehâ Cild 1	İbn Melek ale'm-Menâr Cild 1

Riyavî Ali İbn Melek Cild 1	Şerh-ü Tahrir li-Mevlânâ Emir-i Padişah (?) Cild 1	Şerh-ü Nazmü'l-Menâr fi kasidetü'l-ümmiyye Cild 1
Menâr Cild 1	Miratü'l-Fusûl Cild 1	Âsımzâde İbn Melek nâkıs Cild 1
Sıfat-ı hafıyye Cild 1		
Risale-i Ferâiz Cild 1	Çelebi ale't-Muhtasarâ-ül- Müntehâ Cild 1	Fusûlü'l-Bedâi' Cild 1
Cem' 26		
Muâyene Müteallik Olan Kütüb Beyan Olunur		
Mutavvel nâkıs Cild 1	def'a Mutavvel nâkıs Cild 1	Etvâl nâkıs Cild 1
Külliyatü'l miftâh li's- Sekkâki Cild 1	El-Kismü's-sâlis Mine'l- Miftah Cild 1	Sadeddin alâ-Miftah Cild 1
Seyyid ale'l-Miftah Cild 1	Seyyid Şerif ale'l-Mutavvel Cild 1	İsâmeddin alâ-hâşiyeti Seyid Şerif ale'l-Mutavvel Hüsamzâde Ali es-seyyid Cild 1
Kasım Leysî ale'l-Mutavvel Cild 1	Hasan Çelebi ale'l-Mutavvel Cild 1	Kirmânî ale'l-Mutavvel Cild 1
Hataî ale'l-Mutavvel Cild 1	Hafîd ale'l-Mutavvel Cild 1	Muhtasar Meâni Cild 1
def'a Muhtasar Cild 1	Hataî ale'l-Muhtasar Cild 1	Hâşiyeye-i Muhtasar el-Herevî Cild 1
def'a Herevî ale'l-Muhtasar Cild 1	Ferâiz-ül-Fevâid fi şerh Muhtasar-üs-Sevâhir Cild 1	İmâd Kâşî Cild 1
Şerh Tıbbiyâtü'l-etıbbî Cild 1	Seyrâmî ale'l-Mutavvel Cild 1	Kasım el-Leysî el-Miftah Cild 1
Cem' 24		
Tasavvuf ve Mev'ize ve Tabakat ve Tevârih ve Fünûn u şettâya müteallik kütüb beyan olunur.		
İhyâü Ulûm el-İmâmü'l- Gazâlî Cild 1	def'a İhyâü Ulûm el- İmâmü'l-Gazâlî Cild 1	Minhâcü'l-Kâsıdîn li'l Cild 1
Minhâcü'l-'Abidîn el-İmâm- ül-Gazâlî Cild 1	Risâle-i Kuşeyrî Cild 1	Kütü'l-Kulûb Cild 1
Mesnevî-i Şerif Cild 1	Hülasâtü'l-Hakâyık Cild 1	Kitabü'l-Hikme fi ve'l- Mev'ize Cild 1
Muzhirü'l-İşkâl Cild 1	Tenvir es-Sikât Cild 1	Umdetü'l-amilin mirzât- Rabbi'l-alemin Cild 1
Kasasü'l-Enbiyâ Ebu'l Hasen Muhammed İbn Abdullah el- Kinânî Cild 1	def'a Kasasü'l-Enbiyâ Fâzıl Cild 1	
Müsâmere-i Muhyiddin el- Arabî Cild 1	Kitabü'l-Muhadarat ve'l- Müsâmarat eş-şeyh Muhyiddin el-Arabî Cild 1	
Ravzatü's-safadan bir nebevî Cild 1	Kevâkib el-Envarü'l- Ahmediyye fi Esrarü'l- Mucizatü'l-Muhammediye	

	Cild 1	
Tabakât-ı Takıyyüddin Cild 1	Mevzuât-ı Ulûm Taşköprizâde Cild 1	Sirâcü'l-Mülûk Cild 1
def'a Sirâcü'l-Mülûk Cild 1	Tezkiretü'l-Mülûk ve'l vüzerâ Cild 1	Câmi'ü Ed'ıyyeti'n-nebî el- İmâm Ebi Nuaym el-Hafız el-Muhaddis nazm-1 min kelami emiri'l miminîn Ali kerremallahu veche Cild 1
Otuz Risale-i müştemil mecmua mecmua Cild 1	Hüsnü'l-Muhâdara Cild 1	Risale-i Şürünbülali Cild 1
İbn İyas Cild 1	Kitab-ı Makrîzî Cild 4	Zeyl el-Tabakatü'l-kebir el- Sa'dânî Cild 1
Mecmua-i Resail İbn Kemal eczâ Cild 1	Esâmi-i kütüb Kâtib Çelebi Cild 1	def'a Mecmua İbn Kemal Paşa Cild 1
Şerh hamâse Cild 1	Şerh Muallakât-ı Seb'a Cild 1	
Cem' 68		
Nahiv ve sarf ve lugat muallak olan kütüb beyan olunur		
Şümunnî ale'm-Muğni'l- lebîb Cild 1	Kitab'üt-Tezkire es-Suyutî Cild 1	Muğni'l-lebîb Cild 1
def'a Muğni'l-lebîb Cild 1	Demâmînî(?) alâ-Muğni'l- lebîb Cild 1	Şerh Teshîl-i-Demâmînî Cild 1
Metn-i Elfiyye Cild 1	Radî el-Kâfiye nâkıs Cild 1	Molla Câmi nâkıs Cild 1
Hüsam ale'l-Cami Cild 1	İsmet ale'l-Câmi' nâkıs Cild 1	Kavâ'id-i-İ'râb Cild 1
Hâşiye Mutavassıt ma şerh fevâid Cild 1	Şerh Ünmûzec Cild 1	Dav' ale'l-Misbâh Cild 1
Şerh-i Dibâce Cild 1	Tertibü'l-Cemîl Cild 1	Tevrin fi'l-Nahiv Cild 1
Kâmus Cild 1	def'a Kâmus Cild 1	Sihâh-i Cevherî Cild 1
def'a Sihâh-i Cevherî Cild 1	Esas-ül-lugat Cild 1	Fâik el-lugat Cild 1
Mağrib el-lugat Cild 1	Lisânü'l Arab Cild 1	Ahterî-i kebir Cild 1
def'a Ahterî Cild 1	Divân el-lugat Cild 1	Çarperdi ale'ş-Şâfiye nâkıs Cild 1
def'a Çarperdi ale'ş-Şâfiye Cild 1	Nahiv cümlesi Cild 1	Şerh-i Kâfiye Cild 1
Şerh-ül-elfiye nâkıs Cild 1	Şerh-i Ebyat-ül 	Haşiye Mutavassıt ma Cild 1
Cem' 36		
İlm-i kelâm ve hikmet ve heyet ve hendese ve hesaba ve adab ve ebyata ve aruza müteallik olan kütüb beyan olunur		
Şerhu'l-Makâsıd Cild 1	Şerh-i Muvakkıf nâkıs Cild 1	Hasan Çelebi ale'ş-şerh-i Muvakkıf

		Cild 1
Kaside ^{و بحمد العبد} Cild 1	Bahrü'l-Kelâm Cild 1	Şerh-i Nûniyye Hızır Beğ Cild 1
Akîdetü't-Tahâvîyye Cild 1	İsbat-ı Vâcib ma şerh Cild 1	Kādî Mîr ma Lârî Cild 1
Seyid 'ale't-Tecrîd Cild 1	Şerh-i Tecrîd Ali Kuşcı Cild 1	Hâşiye-i Tecrîd Hatibzâde Cild 1
Hâşiye-i Mir Fahreddin ale'l- Hidâye-hikmet Cild 1	Hâşiye Mir Hüseyin Adanavî Cild 1	Şerhi'l-Çağmînî li-Kadîzâde Cild 1
Bircendî ale's-şerh-i Çağmînî Cild 1	Mir çelevi Cild 1	Eşkâl-i Te'sîs Cild 1
Hâşiye Çelebi ale'l-Bahâi Cild 1	Metnü'l-İşârât-ül Ebû Sinân Cild 1	Hâşiye ale's-şerhü'l-İşârât Cild 1
Hallü Müşkilâtü'l-İşârât' Tûsî Cild 1	İsfahânî ale't-Tavâli'i Cild 1	Şerh-i Metâli' Cild 1
Seyid ale'l- Metâli' Cild 1	def'a Seyid ale'l- Metâli' Cild 1	def'a Seyid ale'l- Metâli' Cild 1
Hâşiyetü'l-ale'l-Metâli' Cild 1	Hâşiye Mir Ebu'l-feth ale'l- Celâl Cild 1	Sadeddin ale's-Şemsiyye Cild 1
Seyid ale'l-Kutb Cild 1	def'a Seyyid ale'l-Kutb Cild 1	Kara Davud ale's-seyyid Cild 1
İsâgôcî ma Hüsam Kâtî Cild 1	Fenârî ma Muhyiddin İsâgôcî Cild 1	Tehzîb ma Celâl Cild 1
Makâmât-ı Harîrî nâkıs Cild 1	def'a Makâmât-ı Harîrî Cild 1	Ahsenü'l hüsnâ mine'l uruz Cild 1
Şerh-i Manzûme İbnü'l- Hâcib Cild 1	def'a İbnü'l-Hâcib Manzûme Cild 1	Yetîmetü'd-Dehr Seâlibî Cild 1
Silkü'd dürer fi hal ^{و النبرين} ma ^{و النبرين} fi şems ve'l-kamer Cild 1	Nüzhetü'l-ezhân fî islâhi'l- ebdân Cild 1	Akraba-i din Cild 1
Elif ba Cild 1	Hâletü'l-Kemîne Cild 1	Fenârî ale'l-İsâgôcî Cild 1
İsbat-ı Vâcib Cild 1	Şâhidî Cild 1	Hâşiye-i Muallaka Cild 1
Zeyl Tabakatü'l-Kebir Cild 1	Tuhfe-i Mahmudi Tercümesi Cild 1	
Evrak-ı perîşan aded 6		
Bâlâda mezkûr cem'an yekûn kütüb 429 aded		

T.C. BAŞBAKANLIK OSMANLI ARŞİVİ DAİRE BAŞKANLIĞI (BOA)®

BÂB-I DEFTERİ

BAŞMUHASEBE MUHALLEFAT HALİFELİĞİ
KALEMİ DEFTERLERİ

DEFTER NO:

DEFTER NO:

D.BŞM.MHF.d.13242

دفعہ سنان فقہ علی البیضا وراول جلد ۱	مناظرہ دینی البیضاوی اول جلد ۱
حدیث الدین زاجر علی البیضاور جلد ۱	مشہد ابندی علی البیضاوی جلد ۱
فتح الجہیل علی البیضاوی جلد ۱	کازرونی علی البیضاوی جلد ۱
حصار بن کیمائے علی البیضاوی جلد ۱	غزین علی البیضاوی جملہ اول جلد ۱
کوکب زاجر علی البیضاوی جلد ۱	حاشیہ شیخ زاجر علی البیضاوی جلد ۱
حاشیہ بیضاور علی السبوی جلد ۱	سکوت علی البیضاوی جلد ۱
برستان زاجر علی سورۃ الانعام جلد ۱	تفسیر کتف و تفسیر جابر دی جلد ۱
دفعہ تفسیر کتف اول دن ناقص جلد ۱	کتف کتف جلد ۱
تفسیر زائر علی کتف جلد ۱	کمل الدین علی کتف جلد ۱
تفسیر الدین علی کتف جلد ۱	الانصاف الاولین علی کتف الطبر علی کتف جلد ۱
حاشیہ کتف و سبب تفسیر جلد ۱	تفسیر ابن حامد جلد ۱
تفسیر شیخ الاسلام ابی بکر محمد کتف در تفسیر کتف عام فخر الدین رازی جلد ۱	
تفسیر ابن عباس جلد ۱	تفسیر معالم السنن علی البیضاوی جلد ۱
دفعہ تفسیر معالم السنن علی جلد ۱	تفسیر ابن حامد جلد ۱
تفسیر قرطبی جلد ۱	تفسیر کتف اول ناقص جلد ۱
تفسیر ابن عباس جلد ۱	

خداوند کارسین شمشکان فرود بس استیاد نجوم و مفسر سلطان عبدالکلیق
 طالب تراویح و تریکات و تالیفات بسیار در حدیث و فقه و کتب معتبره در نجوم و جبر و کیمیا
 استیاد بود و اسیر و زاری فرزند واکان دار کتف مد رسسی و طاعت و تقوی
 گنجینه زاهدان و وقت و وضع بود و تالیفاتش در حدیث و کتب معتبره در حدیث
 و تفسیر و تالیفاتش در حدیث و کتب معتبره در حدیث و کتب معتبره در حدیث
 حال تالیفاتش در حدیث و کتب معتبره در حدیث و کتب معتبره در حدیث
 کاتب محمدوندی تالیفاتش در حدیث و کتب معتبره در حدیث و کتب معتبره در حدیث
 ط فون دن تالیفاتش در حدیث و کتب معتبره در حدیث و کتب معتبره در حدیث
 اجماعی و تالیفاتش در حدیث و کتب معتبره در حدیث و کتب معتبره در حدیث
 تفسیر و تالیفاتش در حدیث و کتب معتبره در حدیث و کتب معتبره در حدیث
 تفسیر و تالیفاتش در حدیث و کتب معتبره در حدیث و کتب معتبره در حدیث
 تفسیر و تالیفاتش در حدیث و کتب معتبره در حدیث و کتب معتبره در حدیث
 تفسیر و تالیفاتش در حدیث و کتب معتبره در حدیث و کتب معتبره در حدیث

تفسیر بیهقی جلد ۱	دفعہ کتف شریف جلد ۱	دفعہ مصحف شریف جلد ۱
		در بیان تفسیر شریف
تفسیر بیضاوی جلد ۱	دفعہ تفسیر بیضاوی جلد ۱	سعد کتف علی البیضاوی جلد ۱
تفسیر ابن عباس جلد ۱	دفعہ تفسیر ابن عباس جلد ۱	
دفعہ تفسیر علی البیضاور جلد ۱	دفعہ تفسیر علی البیضاور جلد ۱	
عصام الدین علی البیضاور ناقص جلد ۱	سنان فندی علی البیضاور اول جلد ۱	

T.C. BASBAKANLIK OSMANLI ARŞİVİ DAİRE BAŞKANLIĞI (BOA) ©

- 6 -

<p>۷</p> <p>دفعه اوله گهفت گونان رجا منکوره مصباح دهنی منکوره اهل الفاری ۱ جلد</p> <p>دفعه دهنی منکوره گشتاد نفرین عیاش منجم اربین منی غفاری عیاش ۱ جلد</p> <p>دفعه منجم اربین منی غفاری جمع الصغیر له اسم البویلی دفعه جامع الصغیر شرح ۱ جلد</p> <p>فیض الغدیر جمع الصغیر تخریب تریب لاهم المنذر مواهب العبد نیبه ۱ جلد</p> <p>شرح دلائل الخیرات الخیرات المحمد المرسدی ۱ جلد</p> <p>قول البیدیع فی الصلوة لامام سخاورد زیادات جامع الصغیر سبویلی ۱ جلد</p> <p>جامع الاصول مسانید العشره الیه فی انقضائه فی فضائل العشره ۱ جلد</p> <p>نهایه لابن اثیر دفعه نهایه لابن اثیر دفعه فیض الغدیر علی جامع الصغیر ۱ جلد</p> <p>کنز الایمان علی جمیع مسلمات الصلوة من سنن شرح معانی الاخبار ۱ جلد</p> <p>دلائل الخیرات ذمجه علی شفا حصن حصین ۱ جلد</p> <p>شرح جامع الصغیر ذمجه شرح جمیع مسلمات ۱ جلد</p> <p>طریقت محمدیه شرح شفای مولانا غار نورا حدیث اربین منی غفاری ۱ جلد</p> <p style="text-align: right;">نونیه ۱ جلد</p>	<p>تفسیر ایه حیوان دفعه من تفسیر البشیر تفسیر اهل السعدود ۱ جلد</p> <p>دفعه تفسیر اهل السعدود تالیفات ابی منصور مازن بصر اسون القرآن مولانا محمد زاری ۱ جلد</p> <p>دفعه اسون القرآن اعراب قرآن الایلی الایلی تفسیر شمس الدین ابی الفیاض ۱ جلد</p> <p>تفسیر کشف البصائر تخریب تریب دفعه تخریب تریب ۱ جلد</p> <p>تفسیر با عام السبویلی ۱ جلد</p> <hr/> <p>در بیان حدیث شریف</p> <p>بخاری تریب من انام دفعه بخاری تریب کرمان علی بخاری ۱ جلد</p> <p>فصلی من سنن البخاری فتح الباری علی البخاری تریب صحیح ترمذی ۱ جلد</p> <p>صحیح مسلم موطا امام مالک بن انس ابن ماجه ۱ جلد</p> <p>المعطلی شرح المعطل مستدام عظیم علی الفاری علی مستدام ۱ جلد</p> <p>مصباح شریف دفعه مصباح شریف ابن کلب علی المصباح ۱ جلد</p> <p>دفعه ابن کلب علی المصباح ذمجه العجب علی المصباح ابن کلب علی المصباح ۱ جلد</p>
---	--

۱۱۰

D.BSM.MHF.d.13242

T.C. BAŞBAKANLIK OSMANLI ARŞİVİ DAİRE BAŞKANLIĞI (BOA) ©

شرح نفاذ في عمل الدرر ١ جلد ١	در بحر جلد ١	ابراهيم علي بن جعفر جلد ١
صدر الشريعة جلد ١	وان علي الدرر جلد ١	عقود علي الدرر جلد ١
كمال الدين علي صدر الشريعة جلد ١	وقف صدر الشريعة جلد ١	اشي علي صدر الشريعة جلد ١
استنباه جلد ١	نفاذ في جلد ١	اصول الفصاح جلد ١
وقف شرح الكفر الازلي جلد ١	شرح الكفر الازلي جلد ١	تنوير الابرار علي ريشة جلد ١
شرح كز ليعني جلد ١	شرح كز ليعني جلد ١	وقف كز ليعني جلد ١
شرح الكفر لبي ان راجع جلد ١	بكر راجع جلد ١	شرح كز ليعني جلد ١
انتشار شرح مختار جلد ١	عبدون كز ليعني جلد ١	عبدون كز ليعني جلد ١
ابن كمال علي فوائد جلد ١	ضياء المعتمد علي مفهذ الفوائد جلد ١	شرح مفهذ سنسفي جلد ١
فقه نافع جلد ١	سيد علي ولفض جلد ١	وقف دولستاني جلد ١
جامع الصغير في الفقه جلد ١	فصاح زجر شرح منق جلد ١	فتح القدير جلد ١
رسالة ولفض جلد ١	مجمع بجزان ابن كمال جلد ١	فصول الاحكام جلد ١
		وقف فخر علي الدرر جلد ١

اصول حديث شريف

ابن صلاح في اصول حديث الفضايل التي مع شرحها
جلد ١

وقف شرح نسخة الفقه
جلد ١

فقه شريف

مبان فذوري
جلد ١

مشكلات فذوري
جلد ١

فوائد شرح فذوري
جلد ١

مدارج الفذوري
جلد ١

وقف نصف الامان فذوري
جلد ١

فقه شرح فذوري
جلد ١

ذاهب علي الفذوري
جلد ١

جوهر علي الفذوري
جلد ١

افصح علي الفذوري
جلد ١

برايه
جلد ١

وقف براي
جلد ١

عنايه علي الهادي
جلد ١

ابن ابي علي الهادي
جلد ١

وقف ابن ابي علي الهادي
جلد ١

وقف ابن ابي علي الهادي
جلد ١

سدر علي الهادي
جلد ١

وقف سدر علي الهادي
جلد ١

وقف سدر علي الهادي
جلد ١

منقن الابكر
جلد ١

وقف منقن الابكر
جلد ١

مجمع الامام علي المنقن الابكر
جلد ١

فوائد علي المنقن الابكر
جلد ١

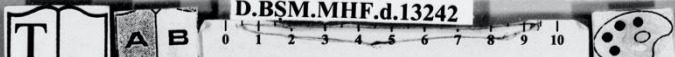
شرح هفتي نافع
جلد ١

تنوير الابرار
جلد ١

منع الفخر شرح تنوير الابرار
جلد ١

وقف منع الفخر شرح تنوير الابرار
جلد ١

D.BSM.MHF.d.13242

T.C. BASBAKANLIK OSMANLI ARSIVI DAİRE BASKANLIĞI (BOA)

براهین علی التلویح نون علی التلویح فتح المنهج علی المعنی
 جلد جلد جلد

منصوره فان علی المعنی دات حروفات مختصر ابن حاجب
 جلد جلد جلد

سعدی علی شرح فتح المنها شرح علی فتح المنها ابن ملک علی المنار
 جلد جلد جلد

ابا در علی ابن ملک شرح بحر العلوم امیر بوشنا شرح نظم المنار فی قصید
 جلد جلد جلد

منار دات الفصول عصم ناصر ابن کافص صفات شفیه
 جلد جلد جلد

رسائل ورائع حبر علی الخیر المنها فصول ورائع
 جلد جلد جلد

۶۶

معاینه مستحقان اوران کتب بیجا اولنور

مطلوب ناقص دفعه مطول ناقص اطول ناقص
 جلد جلد جلد

کلیت مختلفه و التکلیف الفهم اثنان من التلویح سعد الدین علی المنیر
 جلد جلد جلد

سید علی الفصح سید ترفیع علی المطول عصم الدین علی خانیسیه
 جلد جلد جلد

فتاوی شریفه
 جلد

مجموعه شریح مسوی شریح قاضیان
 جلد جلد

دفعه قاضیان خلاصه الفناور دفعه خلاصه الفناوی
 جلد جلد

دفعه خلاصه الفناور بزازیه دفعه بزازیه
 جلد جلد

فتاوی مکارم جمع النوازل والوقایع محتارات نوازل
 جلد جلد

فصول مکارم فصول استریشنی جامع الفصولین
 جلد جلد

دفعه جامع الفصولین نوازلین فی اصوح جامع الفصولین
 جلد جلد

فتویه منینه المعنی موهب المعنی ابن کاکر الاوله الترمذیه علی التلویح
 جلد جلد

الحکام سلطانیه جواهر الفناوی فتاوی صونیه
 جلد جلد

شرح الزیاده المعنی زبده جامع الفناوی شرح نونیه
 جلد جلد

۶۷

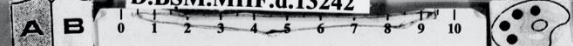
اصول فقه شریف

فان تیرودی کشف تیرودی توضیح
 جلد جلد

تفسیر تفسیر لابن کاکر تلوک علی التلویح فی حقه جلد علی التلویح
 جلد جلد

D.BSM.MHF.d.13242

T.C. BASBAKANLIK OSMANLI ARŞİVİ DAİRE BAŞKANLIĞI (BOA)

مسأله جمعی الدین الوریہ کتب الیٰ ضرات و المسأله شرح جمعی الدین الوریہ
جلد ۲

توسم انی عن الطول حسن جمعی عن الطول کریم جمعی عن الطول
جلد ۲

روضۃ الصفیٰ بن سیر نبوی کواکب الانوار الاحمد بن فی الاسرار المعجزه المستحضرین
جلد ۲

خطابی عن الطول خفیه عن الطول مختصر معانی
جلد ۲

دفعہ مختصر خطابی عن مختصر خفیه مختصر الوری
جلد ۲

طبقات فقہ الدین موضوعات علوم الطب کتب کبریا سراج الملوک
جلد ۲

دفعہ الوری عن المختصر فی الزلفیٰ فی شرح عماد کاشی
جلد ۲

دفعہ سراج الملوک تذکرۃ الملوک و انوار جامع ادعیٰ سیر الایام الایام
جلد ۲

شرح تبیان مطہری سیر جمعی عن الطول توسم انی عن الطول
جلد ۲

انوار رسالہ اشرفیٰ محمود حسن الیٰ ضرات رسائل نثر تہذیب
جلد ۲

ابن یاسین کتب نثر نبوی زین الطبقات کتب کبریا
جلد ۲

مجموعہ

مجموعہ رسائل ابن کبار اسما کتب کتب جمعی دفعہ محمود ابن کبار
جلد ۲

نصرت و موصلہ طبقات و تراجم و تہذیب اشرفیٰ و اشرفیٰ کتب بہ اوامر
جلد ۲

شرح حاکم شرح منہاجت سبب
جلد ۲

اجای علوم الایام الخوال دفعہ اجای علوم الایام الخوال منہاجت صفحہ عن الخوال
جلد ۲

منہاجت عابدین الایام الخوال رسالہ اشرفیٰ قوت القلوب
جلد ۲

مجموعہ

مشوئی نثر تہذیب خالدہ الخانی کتب کبریا الایام الخوال و الخوال
جلد ۲

نحو و صرف و لغت معانی اولیٰ کتب بہا اوامر

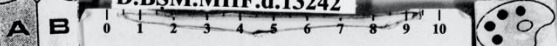
مشوئی الاشکال التوسم بر لا سقاط عمدة العابدین رضوان رب العالمین
جلد ۲

شمسی جمعی عن تہذیب کتب کبریا کتب کبریا
جلد ۲

دفعہ دفعہ تبیان افضل دفعہ دفعہ تبیان افضل
جلد ۲

D.BSM.MHF.d.13242

علم كلام وحکم و هیئت و سده و حساب و آداب و آداب و زعم و زعمه منقطع و زعمه منقطع

شرح مقصد جلد ۱	شرح مواضع جلد ۱	شرح مواضع جلد ۱
قصیدہ بقول البعید جلد ۱	بحر الکلام جلد ۱	شرح نوبت حکم جلد ۱
عقدہ الطحاوی جلد ۱	انبات و اجزای شجره جلد ۱	فاصل بریح لاری جلد ۱
سید علی نوبت جلد ۱	شرح بحر المعانی جلد ۱	فتوحه بحر بحکمیہ جلد ۱
فتوحه بحر فخر الدین جلد ۱	فتوحه بحر کینا داور جلد ۱	شرح معانی لغز جلد ۱
بجزئی کلامی لغز جلد ۱	میر جوی جلد ۱	استکمال تالیس جلد ۱
فتوحه بحر علمیه جلد ۱	فتوحه بحر تالیس جلد ۱	فتوحه بحر لغز جلد ۱
علم الحقایق جلد ۱	اصفهان علم الطالع جلد ۱	شرح مطالع جلد ۱
سید علی الطالع جلد ۱	دفتر سید علی الطالع جلد ۱	دفتر سید علی الطالع جلد ۱
عاشقان علم الطالع جلد ۱	فتوحه بحر الفتح جلد ۱	سعد الدین علم الحقیقه جلد ۱

دفعه من البیب جلد ۱	دعای من البیب جلد ۱	شرح اسماء الهادی جلد ۱
مثنی الغیب جلد ۱	رضی عن الکاتب جلد ۱	ملا جوی جلد ۱
عصام علی کالی جلد ۱	عصمت علی کالی جلد ۱	فوا عد اعب جلد ۱
فتوحه من مطبع جلد ۱	شرح اخراج جلد ۱	مدو علی الصباح جلد ۱
شرح دیباچه جلد ۱	ترتیب جیل جلد ۱	نوریه فی الفی جلد ۱
فاحس جلد ۱	زنده فاحس جلد ۱	صحاح جواهر جلد ۱
دفعه صحاح جواهر جلد ۱	اساس اللغه جلد ۱	فائق اللغه جلد ۱
سویب اللغه جلد ۱	سان العرب جلد ۱	اختری کبیر جلد ۱
دفعه اختر جلد ۱	دوران اللغه جلد ۱	یار جوی جلد ۱
دفعه جوی جلد ۱	شرح لایه جلد ۱	شرح لایه جلد ۱
شرح الغیب جلد ۱	شرح اسماء جلد ۱	فتوحه بحر مطبع جلد ۱

سید علی القطب دفتی سید علی القطب قره داود علی سید
ص ۳ ص ۳ ص ۳

اسغر علی معجم الامانی فزاری معجم الدین اسغری تہذیب معجم الامانی
ص ۳ ص ۳ ص ۳

مفاتیح صبر زلفی دفتی مفاتیح صبر احسن کتب من العروس
ص ۳ ص ۳ ص ۳

شرح منظوم ابن کاتب دفتی ابن کاتب منظوم بیئید الدین شعبی
ص ۳ ص ۳ ص ۳

سکک الدین فی علم النیرین تہذیب الاذیان فی افتخار دین
مع و در التیمم فی علم التفسیر اصلاح الابدان
ص ۳ ص ۳ ص ۳

الغیا حدائق فزاری معجم اسغری
ص ۳ ص ۳ ص ۳

انبات واجب شاپر حاشیہ معقذ
ص ۳ ص ۳ ص ۳

ذی طیفان اکبری خطہ محمودی ترجمہ سی
ص ۳ ص ۳

اوراق برشتان

بلام حاکم جامعہ کتب
ص ۳ ص ۳
احمد کاتب
عالم اللغات
عالم اللغات

D.BSM.MHF.d.13242

